

PUAV

Wykład 14

Układy logiki rozmytej

Co to jest?

Układy logiki rozmytej

Co to jest?

Logika rozmyta (fuzzy logic) jest to dział matematyki precyzyjnie formalizujący nieprecyzyjne, nieformalne ludzkie rozumowanie.

Układy logiki rozmytej

Co to jest?

Logika rozmyta (fuzzy logic) jest to dział matematyki precyzyjnie formalizujący nieprecyzyjne, nieformalne ludzkie rozumowanie.

Logika rozmyta wykorzystuje pojęcia zbioru rozmytego i algebry zbiorów rozmytych, które można uznać za uogólnienie tradycyjnej teorii mnogości i algebry Boole'a.

Układy logiki rozmytej

Co to jest?

Logika rozmyta (fuzzy logic) jest to dział matematyki precyzyjnie formalizujący nieprecyzyjne, nieformalne ludzkie rozumowanie.

Logika rozmyta wykorzystuje pojęcia zbioru rozmytego i algebry zbiorów rozmytych, które można uznać za uogólnienie tradycyjnej teorii mnogości i algebry Boole'a.

Logika rozmyta umożliwia tworzenie skutecznych algorytmów decyzyjnych i metod sterowania dla problemów, dla których tradycyjny model matematyczny nie jest znany lub jest zbyt skomplikowany, aby mógł być użyteczny do celów praktycznych.

Układy logiki rozmytej

Zalety

Układy logiki rozmytej

Zalety

Zastosowania logiki rozmytej wynikają z obserwacji, że człowiek jest w stanie sterować bardzo złożonymi obiektami i procesami posługując się prostymi regułami wynikającymi z praktycznej wiedzy i doświadczenia.

Układy logiki rozmytej

Zalety

Zastosowania logiki rozmytej wynikają z obserwacji, że człowiek jest w stanie sterować bardzo złożonymi obiektami i procesami posługując się prostymi regułami wynikającymi z praktycznej wiedzy i doświadczenia.

Algorytmy logiki rozmytej nie wymagają dużej dokładności danych wejściowych ani dużej precyzji obliczeń.

Układy logiki rozmytej

Zalety

Zastosowania logiki rozmytej wynikają z obserwacji, że człowiek jest w stanie sterować bardzo złożonymi obiektami i procesami posługując się prostymi regułami wynikającymi z praktycznej wiedzy i doświadczenia.

Algorytmy logiki rozmytej nie wymagają dużej dokładności danych wejściowych ani dużej precyzji obliczeń.

Algorytmy logiki rozmytej prowadzą do prostych implementacji technicznych.

Układy logiki rozmytej

Zalety

Zastosowania logiki rozmytej wynikają z obserwacji, że człowiek jest w stanie sterować bardzo złożonymi obiektami i procesami posługując się prostymi regułami wynikającymi z praktycznej wiedzy i doświadczenia.

Algorytmy logiki rozmytej nie wymagają dużej dokładności danych wejściowych ani dużej precyzji obliczeń.

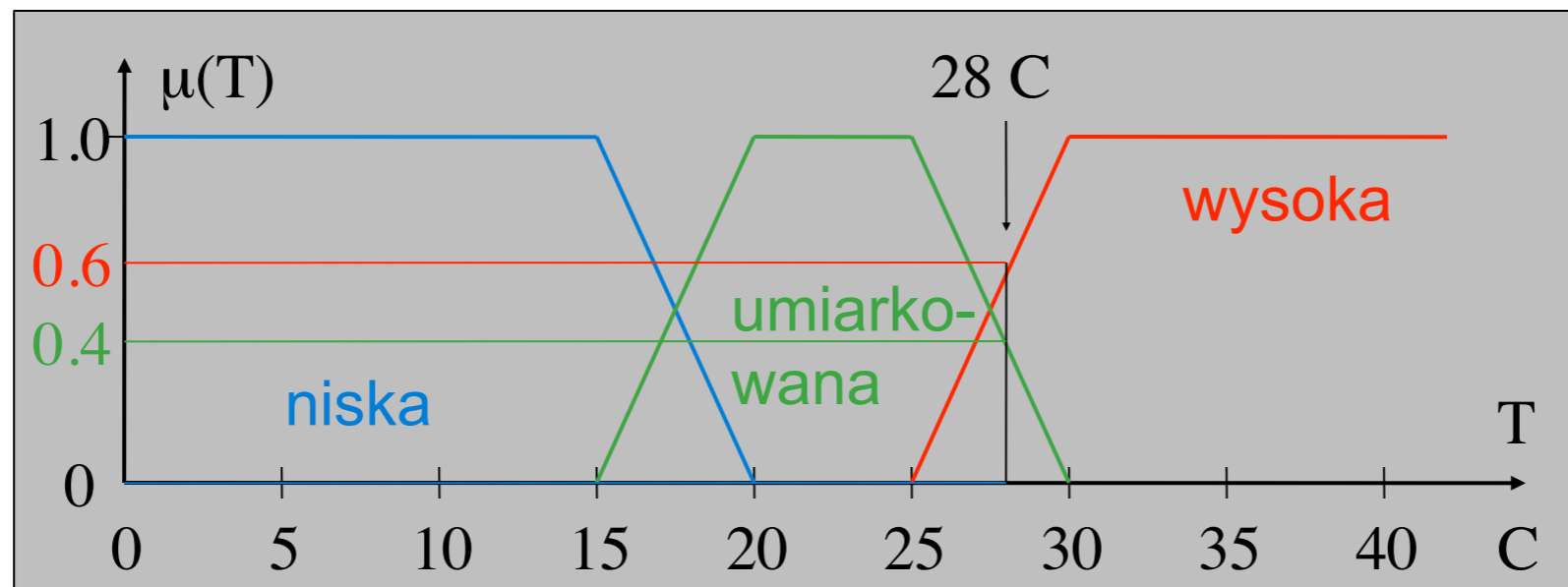
Algorytmy logiki rozmytej prowadzą do prostych implementacji technicznych.

Możliwe są implementacje w postaci układów analogowych.

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte

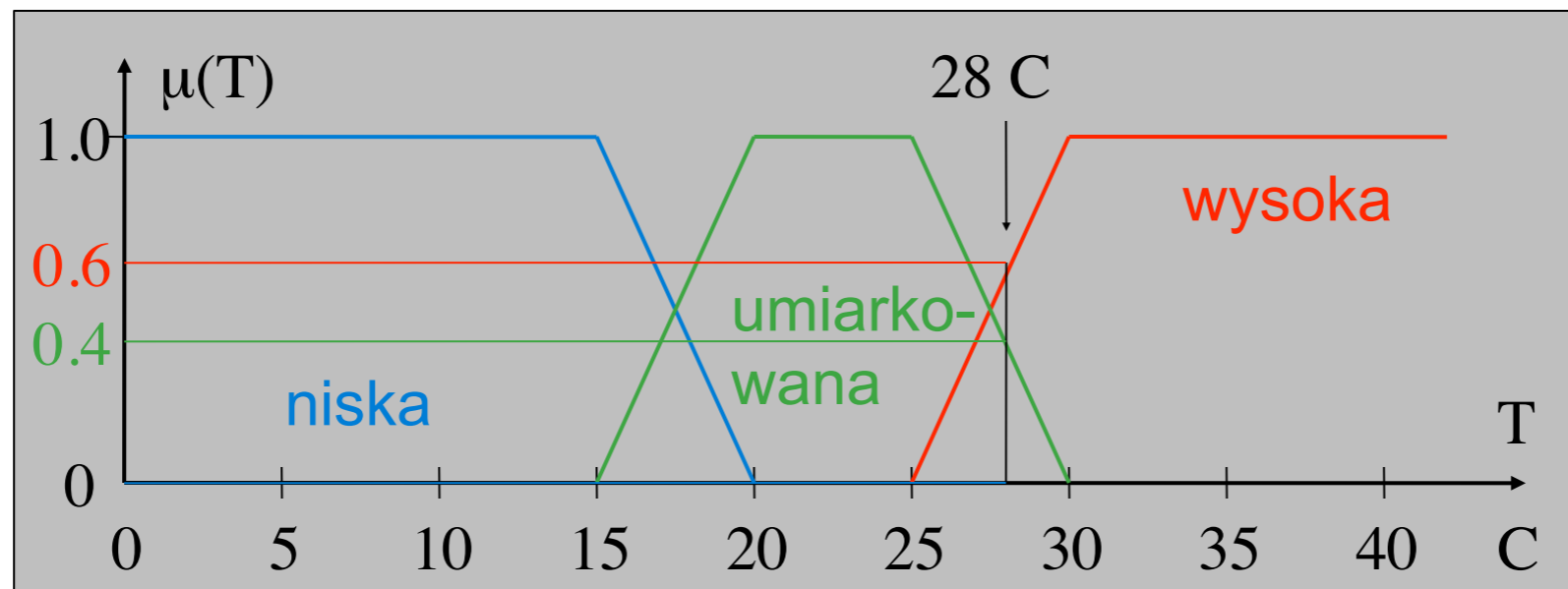
Przykład trzech zbiorów rozmytych dla temperatury

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte

Przykład trzech zbiorów rozmytych dla temperatury

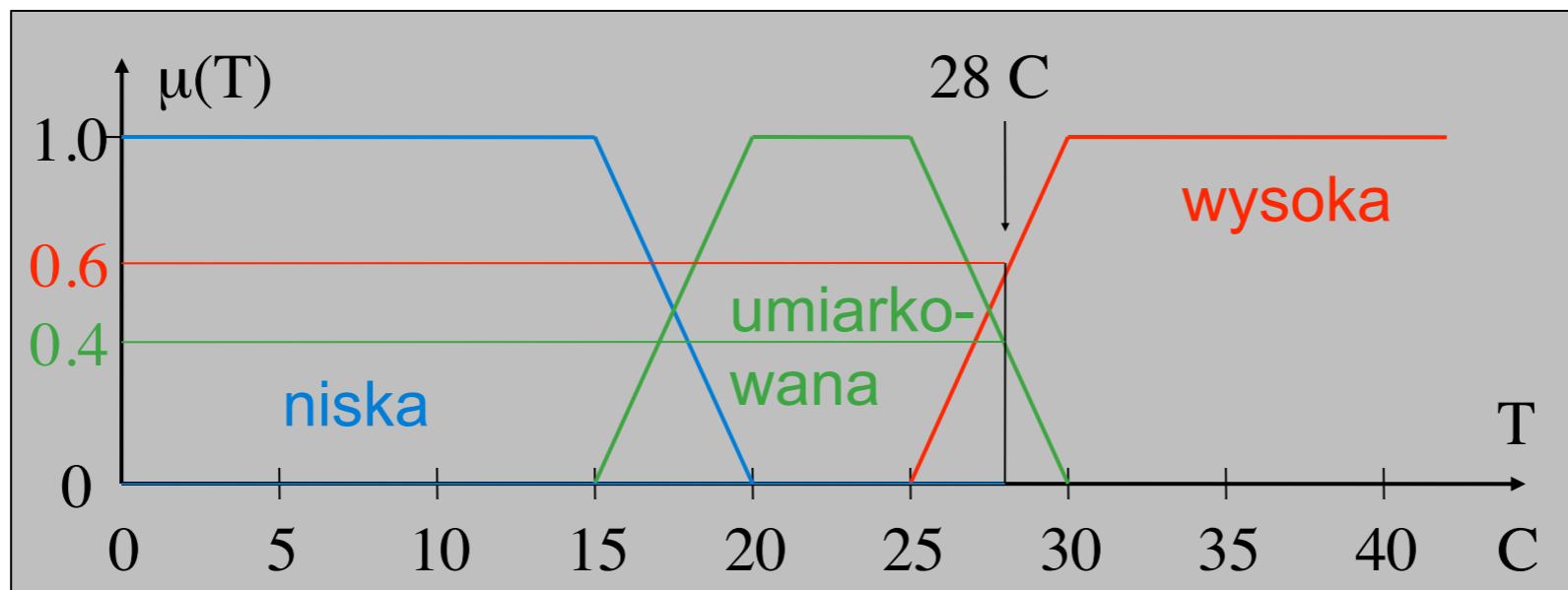

Zbiór rozmyty charakteryzuje się *funkcją przynależności*, która może przybierać wartości od 0 do 1.

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte

Przykład trzech zbiorów rozmytych dla temperatury

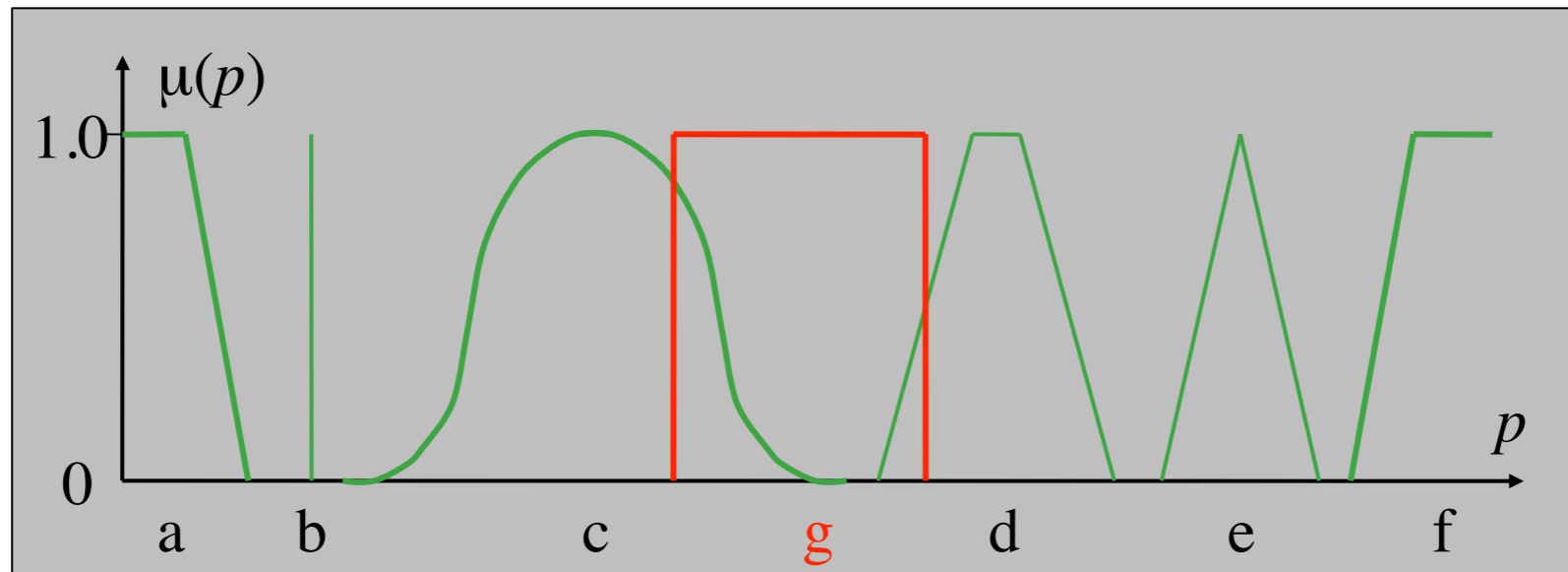

Zbiór rozmyty charakteryzuje się *funkcją przynależności*, która może przybierać wartości od 0 do 1.

Przykładowo, dla zbiorów określonych jak wyżej temperatura 28 C należy do zbioru temperatur umiarkowanych z wartością przynależności 0,4 oraz do zbioru temperatur wysokich z wartością przynależności 0,6.

Układy logiki rozmytej

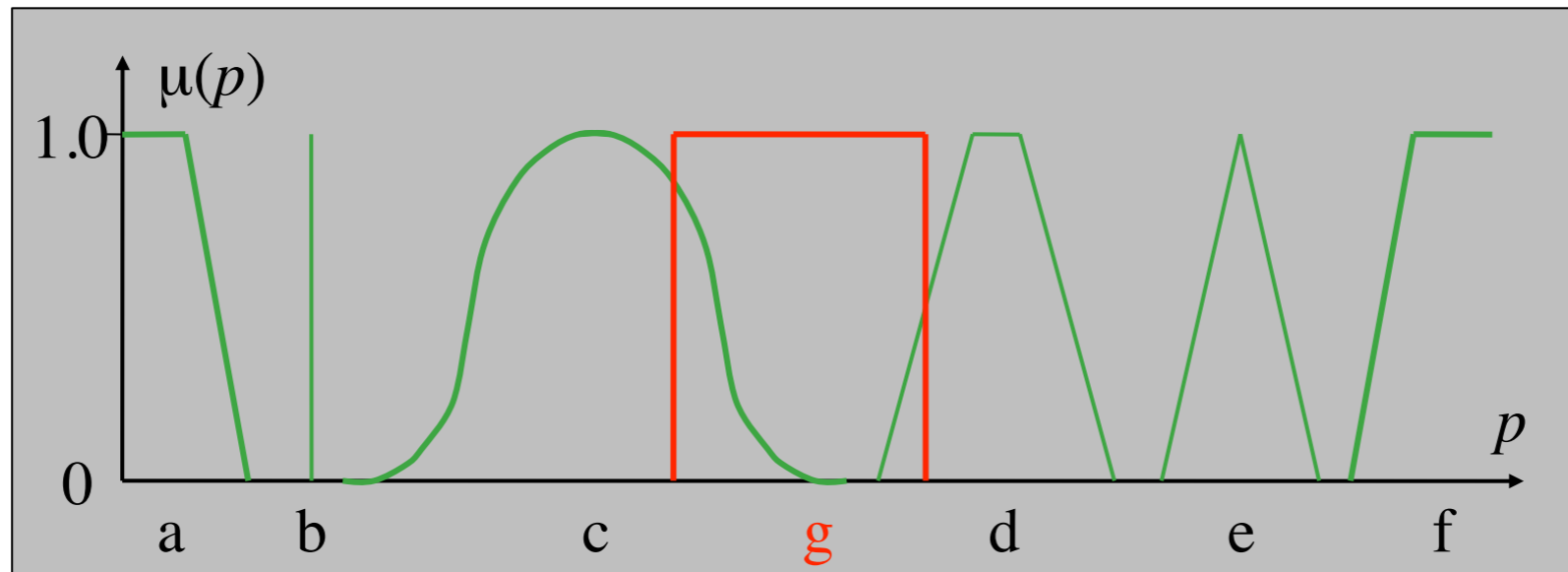
Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

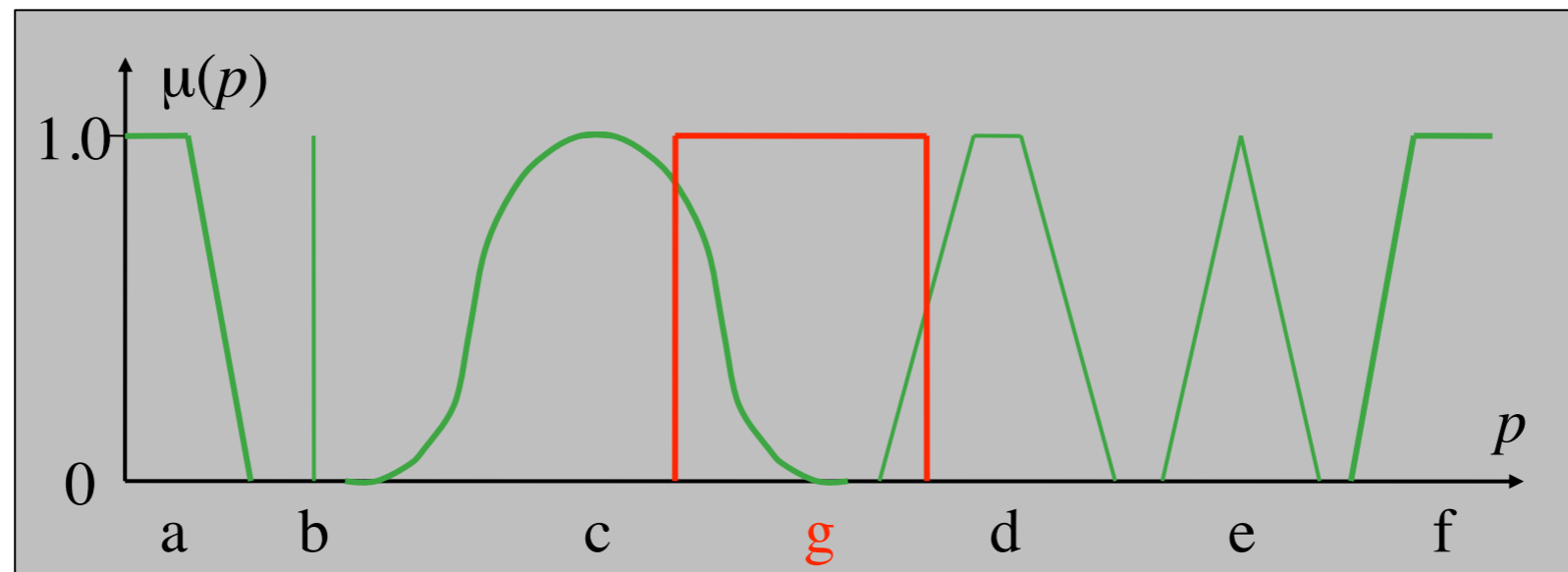

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

a: funkcja typu Z

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

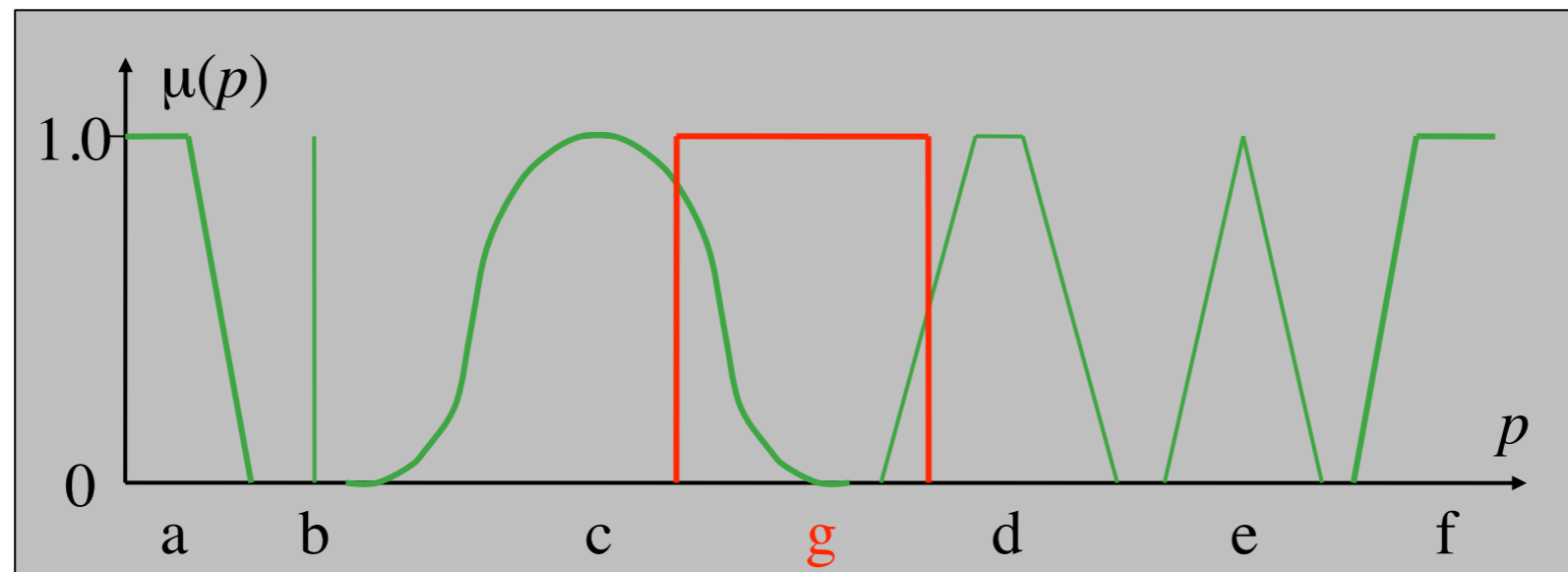
a: funkcja typu Z

b: singleton

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

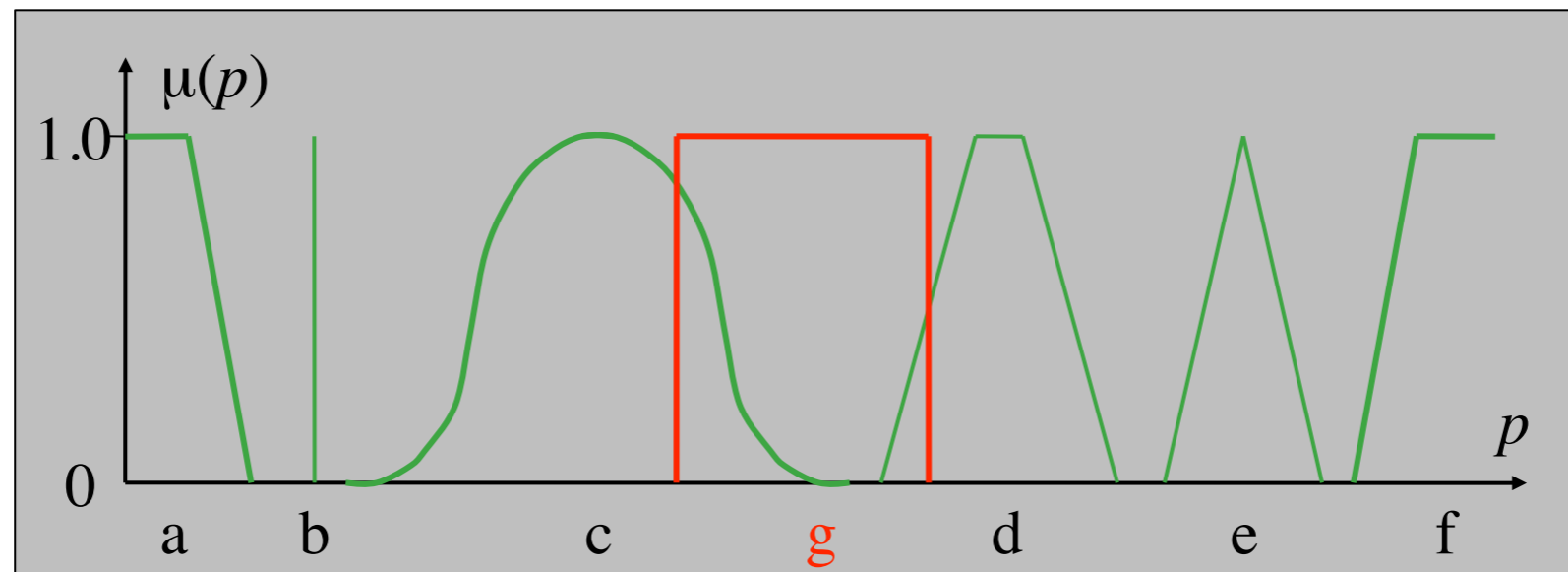
a: funkcja typu Z

b: singleton

c: funkcja Gaussa

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

a: funkcja typu Z

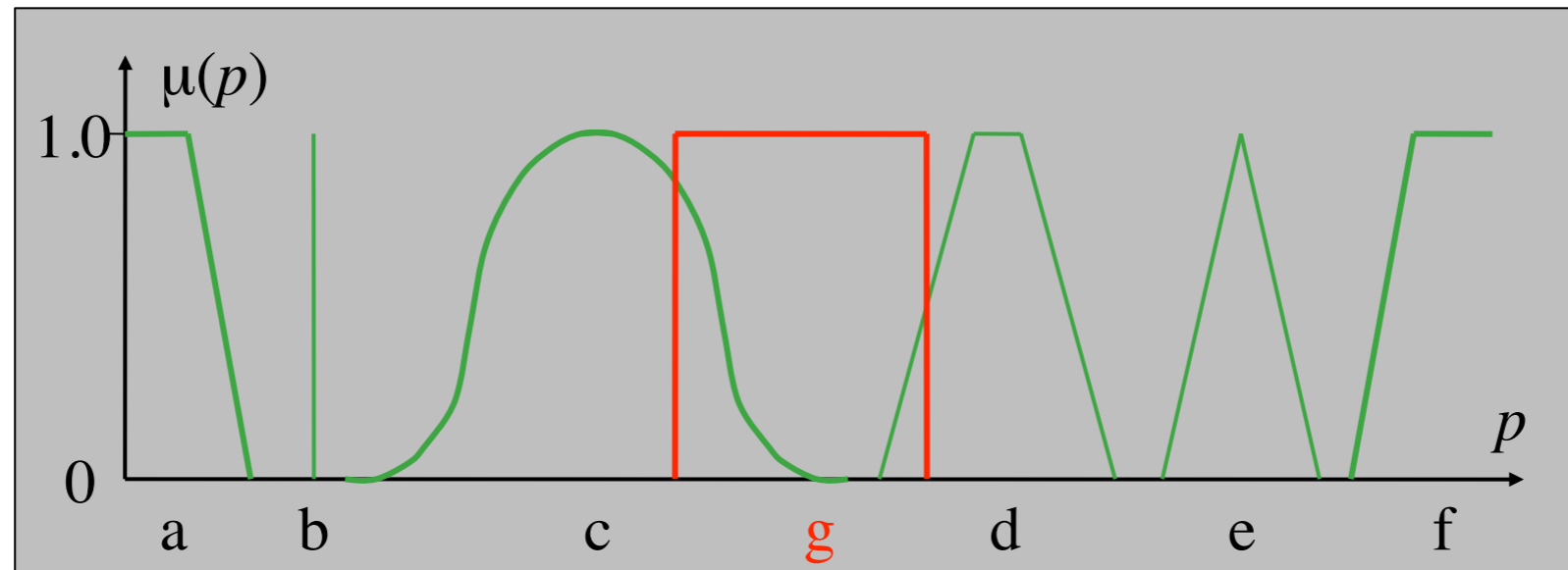
b: singleton

c: funkcja Gaussa

d: funkcja trapezoidalna

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

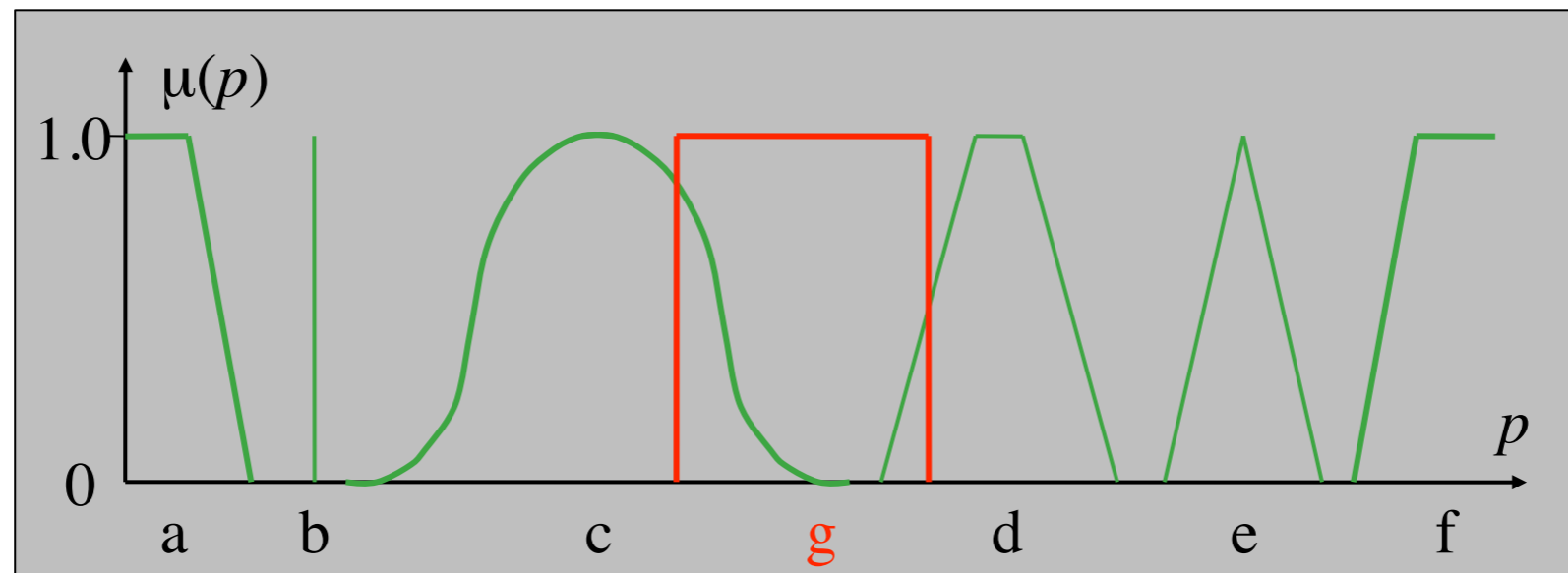
Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

a: funkcja typu Z
b: singleton
c: funkcja Gaussa

d: funkcja trapezoidalna
e: funkcja trójkątna

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

a: funkcja typu Z

b: singleton

c: funkcja Gaussa

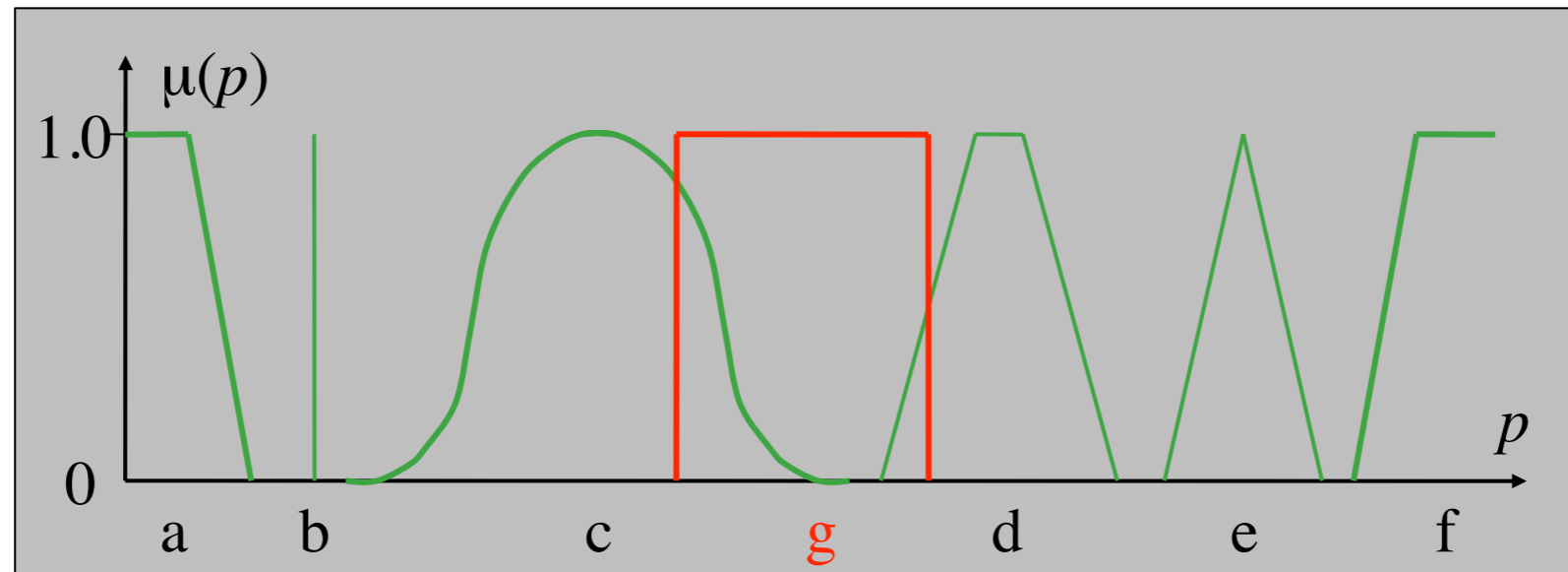
d: funkcja trapezoidalna

e: funkcja trójkątna

f: funkcja typu S

Układy logiki rozmytej

Zbiory rozmyte i funkcje przynależności

Funkcje przynależności mogą mieć różne kształty

a: funkcja typu Z

b: singleton

c: funkcja Gaussa

d: funkcja trapezoidalna

e: funkcja trójkątna

f: funkcja typu S

g: zbiór tradycyjny

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

B = NIE A; B to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_B = 1 - \mu_A$

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

B = NIE A; B to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_B = 1 - \mu_A$

C = A LUB B; C to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_C = \max(\mu_A, \mu_B)$

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

B = NIE A; B to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_B = 1 - \mu_A$

C = A LUB B; C to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_C = \max(\mu_A, \mu_B)$

C = A I B; C to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_C = \min(\mu_A, \mu_B)$

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

B = NIE A; B to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_B = 1 - \mu_A$

C = A LUB B; C to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_C = \max(\mu_A, \mu_B)$

C = A I B; C to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_C = \min(\mu_A, \mu_B)$

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych sprowadzają się do operacji *arytmetycznych* na wartościach funkcji przynależności.

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

B = NIE A; B to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_B = 1 - \mu_A$

C = A LUB B; C to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_C = \max(\mu_A, \mu_B)$

C = A I B; C to zbiór rozmyty, dla którego $\mu_C = \min(\mu_A, \mu_B)$

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych sprowadzają się do operacji *arytmetycznych* na wartościach funkcji przynależności.

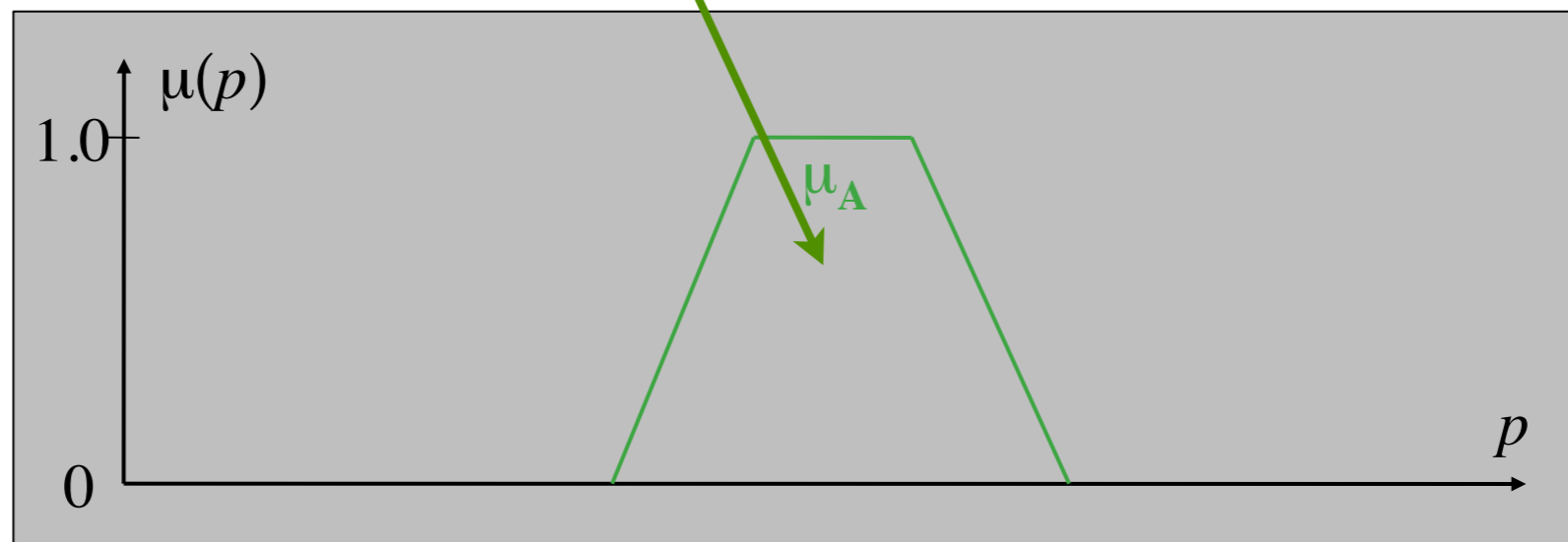
Operacje te mogą być więc wykonywane cyfrowo, a także przez niezbyt skomplikowane układy analogowe.

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

Funkcja NOT (NIE, negacja)

$$B = \text{NIE } A \text{ gdy } \mu_B = 1 - \mu_A$$

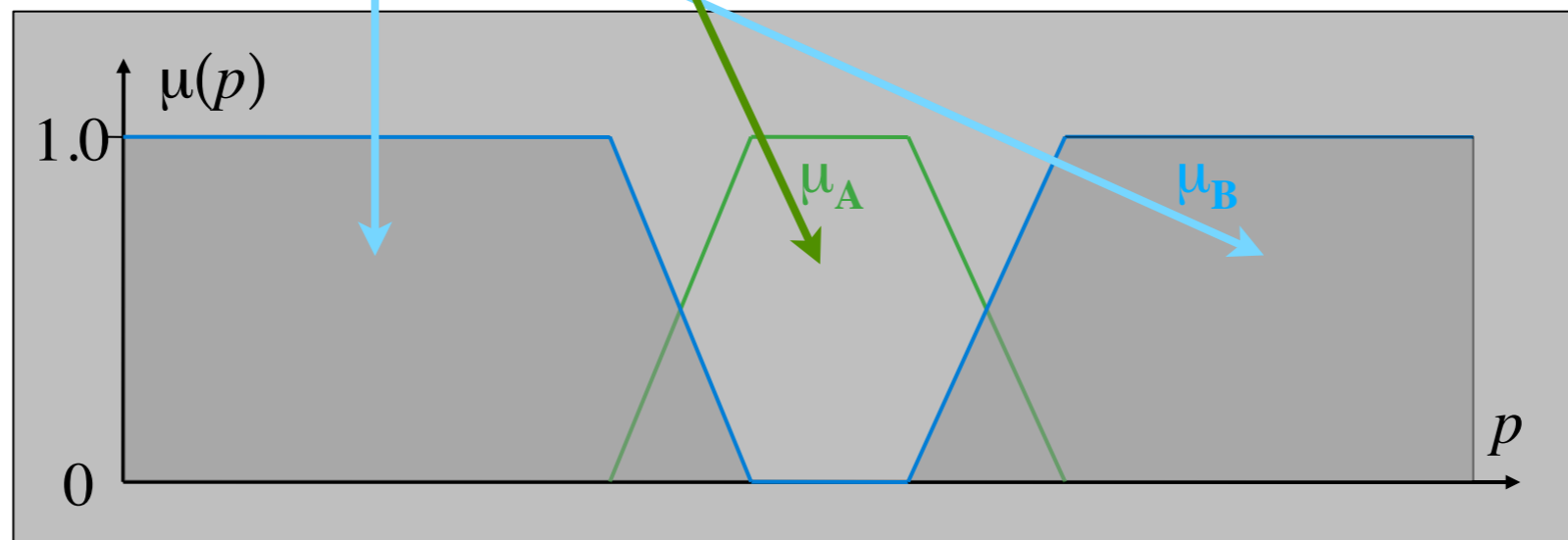

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

Funkcja NOT (NIE, negacja)

$$B = \text{NIE } A \text{ gdy } \mu_B = 1 - \mu_A$$

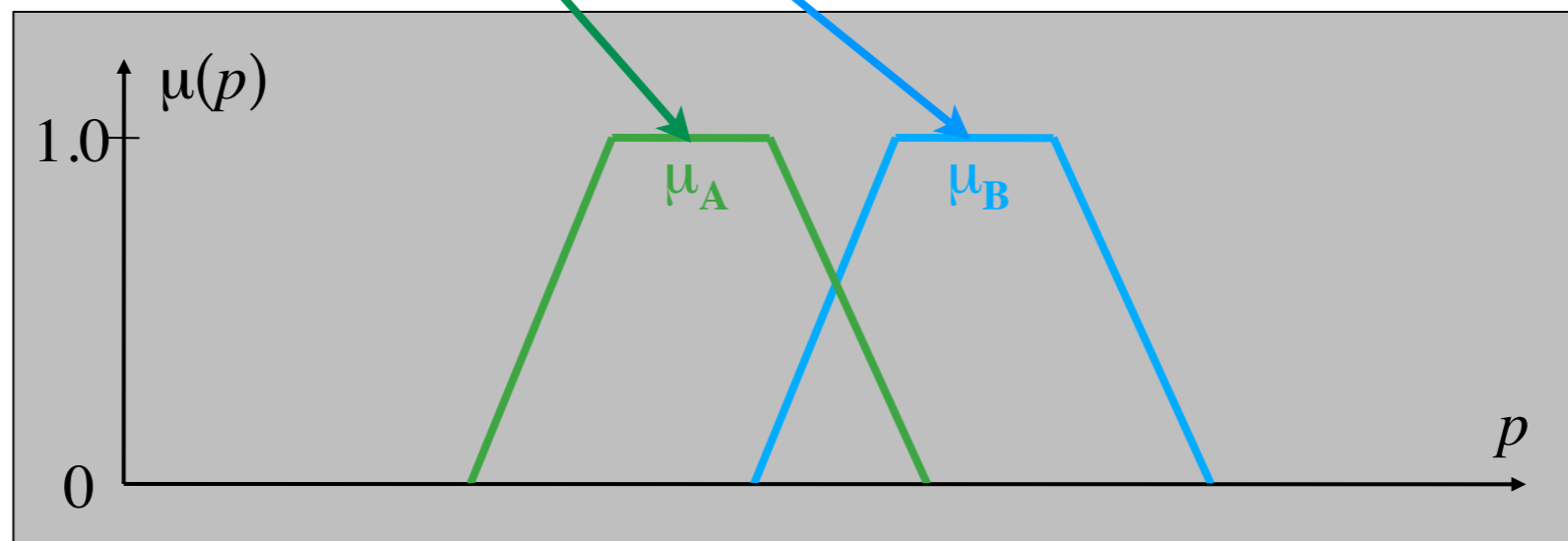

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

Funkcja OR (LUB)

$$C = A \text{ LUB } B \text{ gdy } \mu_C = \max(\mu_A, \mu_B)$$

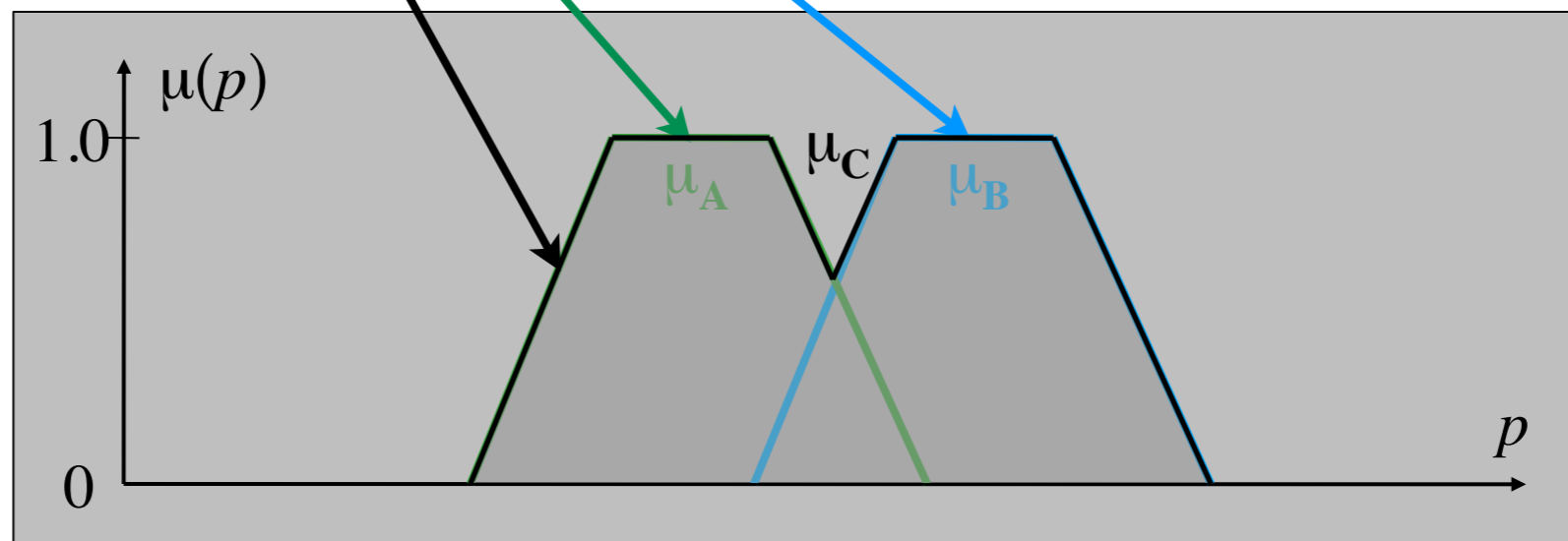

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

Funkcja OR (LUB)

$$C = A \text{ LUB } B \text{ gdy } \mu_C = \max(\mu_A, \mu_B)$$

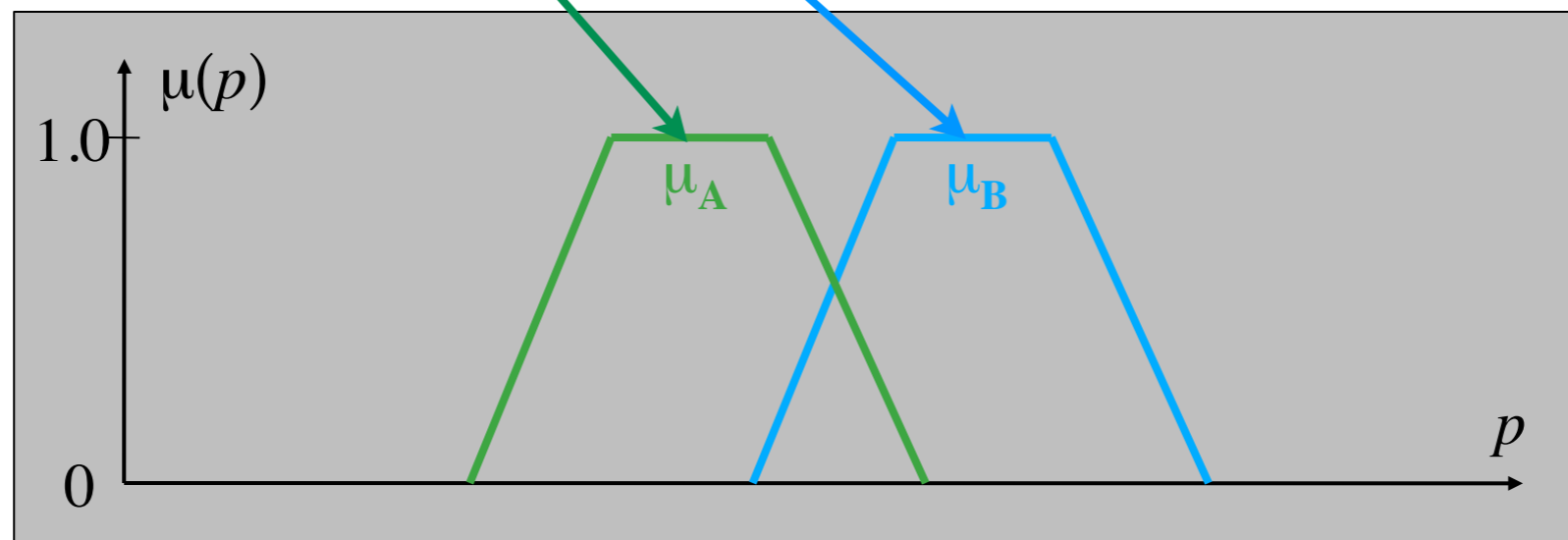

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

Funkcja AND (I)

$$C = A \text{ I } B \text{ gdy } \mu_C = \min(\mu_A, \mu_B)$$

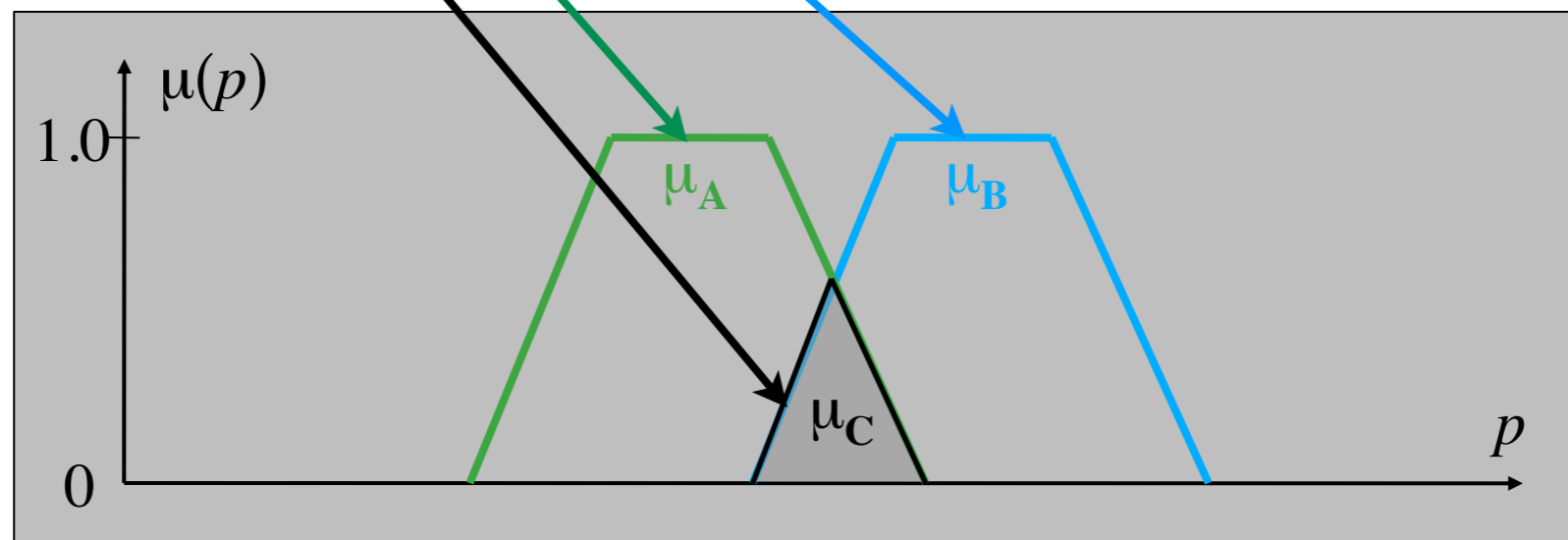

Układy logiki rozmytej

Operacje logiczne na zbiorach rozmytych

Funkcja AND (I)

$$C = A \text{ I } B \text{ gdy } \mu_C = \min(\mu_A, \mu_B)$$

Układy logiki rozmytej

Zmienne lingwistyczne

Układy logiki rozmytej

Zmienne lingwistyczne

Zmienną lingwistyczną nazywamy zmienną, której wartościami są terminy zaczerpnięte z języka naturalnego, a nie liczby

Układy logiki rozmytej

Zmienne lingwistyczne

Zmienną lingwistyczną nazywamy zmienną, której wartościami są terminy zaczerpnięte z języka naturalnego, a nie liczby

Przykład: jeśli “temperatura” jest zmienną lingwistyczną, to możemy jej nadawać wartości takie, jak “niska”, “wysoka”, “umiarkowana”, “upał”, “zimno” itp.

Układy logiki rozmytej

Zmienne lingwistyczne

Zmienną lingwistyczną nazywamy zmienną, której wartościami są terminy zaczerpnięte z języka naturalnego, a nie liczby

Przykład: jeśli “temperatura” jest zmienną lingwistyczną, to możemy jej nadawać wartości takie, jak “niska”, “wysoka”, “umiarkowana”, “upał”, “zimno” itp.

Wartościom zmiennych lingwistycznych przyporządkowuje się odpowiednio zdefiniowane zbiory rozmyte.

Układy logiki rozmytej

Zmienne lingwistyczne

Zmienną lingwistyczną nazywamy zmienną, której wartościami są terminy zaczerpnięte z języka naturalnego, a nie liczby

Przykład: jeśli “temperatura” jest zmienną lingwistyczną, to możemy jej nadawać wartości takie, jak “niska”, “wysoka”, “umiarkowana”, “upał”, “zimno” itp.

Wartościom zmiennych lingwistycznych przyporządkowuje się odpowiednio zdefiniowane zbiory rozmyte.

Szczególne przypadki: zmiennej, której odpowiada ściśle określona wartość liczbowa (np. gdy “temperatura” = “normalna” oznacza 18 C) przyporządkowany jest singleton; zakresowi ściśle określonemu (np. “od 15,0 C do 25,0 C”) odpowiada zbiór tradycyjny

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Zmienne lingwistyczne pozwalają wyrażać zależności oraz reguły wnioskowania lub algorytmy sterowania w języku naturalnym

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Zmienne lingwistyczne pozwalają wyrażać zależności oraz reguły wnioskowania lub algorytmy sterowania w języku naturalnym

Przykład reguły sterowania układem klimatyzacji:

JĘŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska)
TO (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Zmienne lingwistyczne pozwalają wyrażać zależności oraz reguły wnioskowania lub algorytmy sterowania w języku naturalnym

Przykład reguły sterowania układem klimatyzacji:

JĘŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska)
TO (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Tutaj “temperatura”, “wilgotność” i “nawiew ciepłego powietrza” są zmiennymi lingwistycznymi, “wysoka”, “niska” i “bardzo mały” to wartości tych zmiennych (odpowiadają im zbiory rozmyte), a całość jest *regułą wnioskowania*.

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Zmienne lingwistyczne pozwalają wyrażać zależności oraz reguły wnioskowania lub algorytmy sterowania w języku naturalnym

Przykład reguły sterowania układem klimatyzacji:

JĘŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska)
TO (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Tutaj “temperatura”, “wilgotność” i “nawiew ciepłego powietrza” są zmiennymi lingwistycznymi, “wysoka”, “niska” i “bardzo mały” to wartości tych zmiennych (odpowiadają im zbiory rozmyte), a całość jest *regułą wnioskowania*.

JEST oznacza tu przynależność do zbioru rozmytego (w stopniu określonym przez funkcję przynależności).

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Przykład ogólniejszy:

JEŚLI (a **JEST** A) **I** (b **JEST** B) **LUB** (c **JEST** C)
TO (d **JEST** D)

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Przykład ogólniejszy:

JEŚLI (a **JEST** A) **I** (b **JEST** B) **LUB** (c **JEST** C)
TO (d **JEST** D)

gdzie A, B, C są to zbiory rozmyte dla zmiennych wejściowych, D jest zbiorem rozmytym dla zmiennej wyjściowej, JEST oznacza wartość funkcji przynależności dla zmiennych wejściowych i wyjściowych do odpowiednich zbiorów rozmytych

Układy logiki rozmytej

Reguły wnioskowania

Przykład ogólniejszy:

JEŚLI (a **JEST** A) **I** (b **JEST** B) **LUB** (c **JEST** C)
TO (d **JEST** D)

gdzie A, B, C są to zbiory rozmyte dla zmiennych wejściowych, D jest zbiorem rozmytym dla zmiennej wyjściowej, JEST oznacza wartość funkcji przynależności dla zmiennych wejściowych i wyjściowych do odpowiednich zbiorów rozmytych

Z tego rodzaju reguł, wyrażonych w języku naturalnym przy użyciu zmiennych lingwistycznych, konstruuje się algorytmy klasyfikacji, sterowania czy też podejmowania decyzji.

Układy logiki rozmytej

Sterownik “rozmyty” (fuzzy logic controller)

Układy logiki rozmytej

Sterownik “rozmyty” (fuzzy logic controller)

Sterownik “rozmyty” jest to szczególnego rodzaju mikrokontroler, układ implementujący sprzętowo algorytmy zbudowane przy wykorzystaniu logiki rozmytej. Na wejściu i na wyjściu są konkretne wartości liczbowe, jak na przykład wartość temperatury, wilgotności czy szybkości nawiewu ciepłego powietrza.

Układy logiki rozmytej

Sterownik “rozmyty” (fuzzy logic controller)

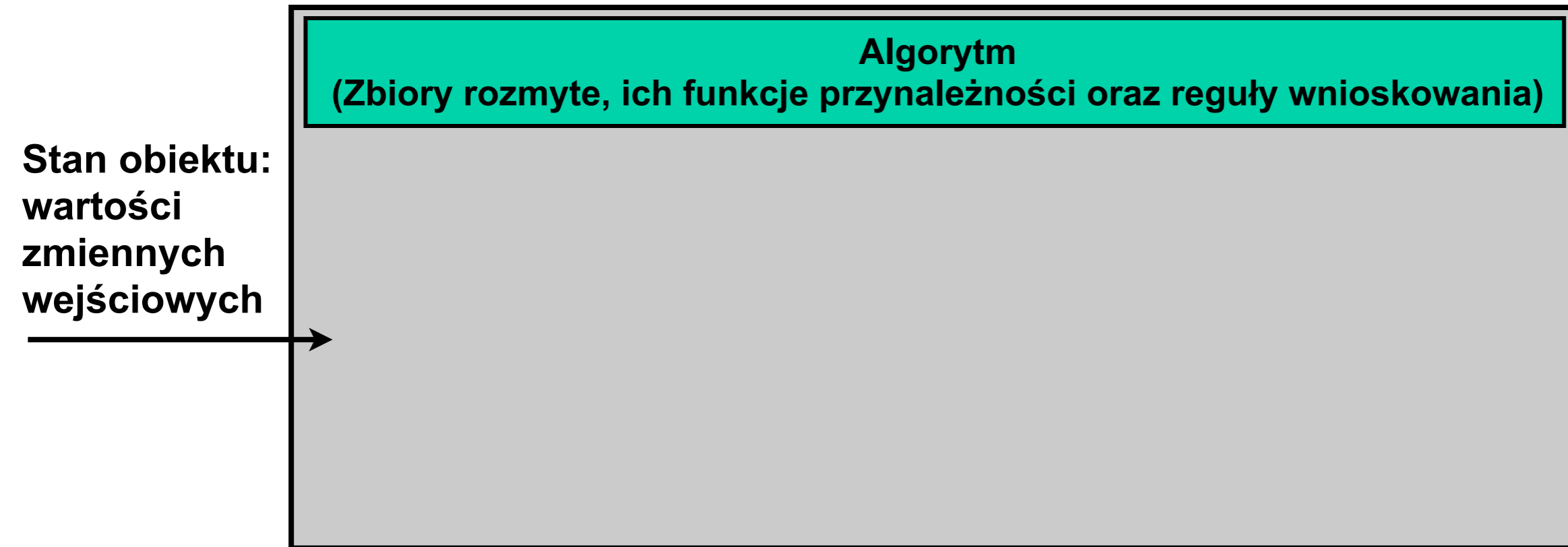
Sterownik “rozmyty” jest to szczególnego rodzaju mikrokontroler, układ implementujący sprzętowo algorytmy zbudowane przy wykorzystaniu logiki rozmytej. Na wejściu i na wyjściu są konkretne wartości liczbowe, jak na przykład wartość temperatury, wilgotności czy szybkości nawiewu ciepłego powietrza.

Algorytmy logiki rozmytej działają w trzech krokach:

- fuzyfikacja (“rozmywanie”): polega na określeniu wartości funkcji przynależności dla wielkości wejściowych
- wnioskowanie: polega na wykonaniu operacji logicznych na zbiorach rozmytych (tj. operacji na wartościach funkcji przynależności) zgodnie z regułami wnioskowania
- defuzyfikacja (“wyostrzanie”): określanie wartości liczbowych zmiennych wyjściowych na podstawie kształtu zbiorów rozmytych otrzymanych w wyniku procedury wnioskowania.

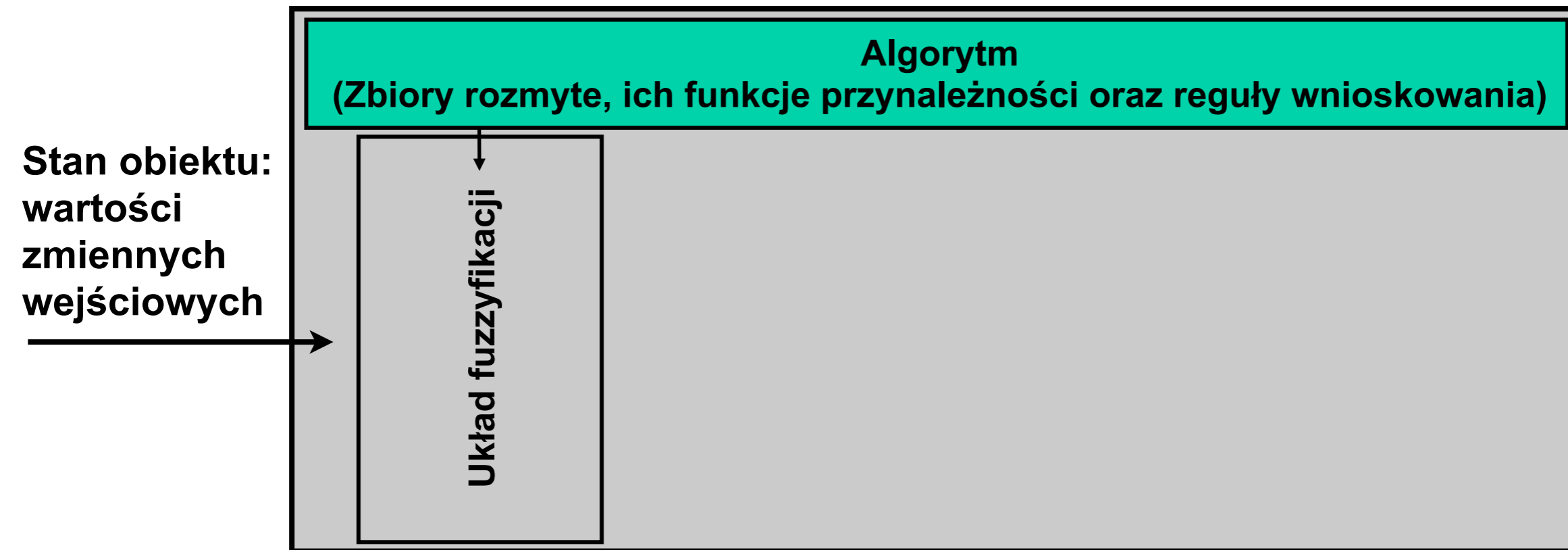
Układy logiki rozmytej

Sterownik “rozmyty” (fuzzy logic controller)

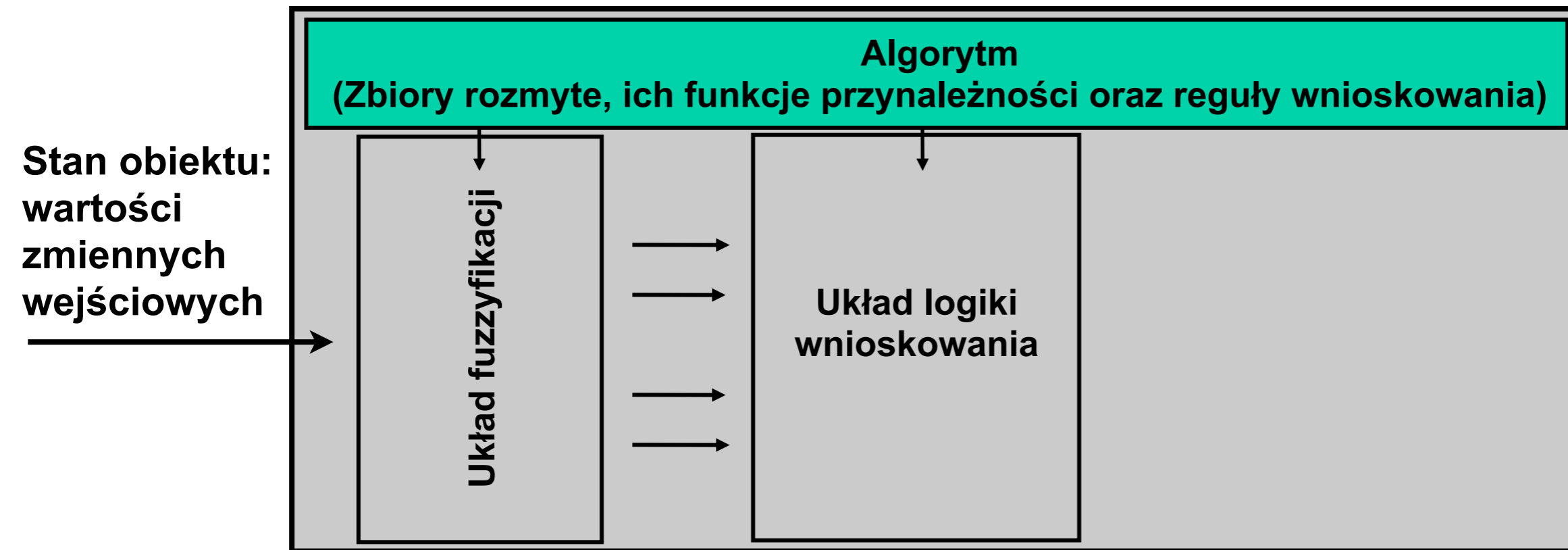
Układy logiki rozmytej

Sterownik “rozmyty” (fuzzy logic controller)

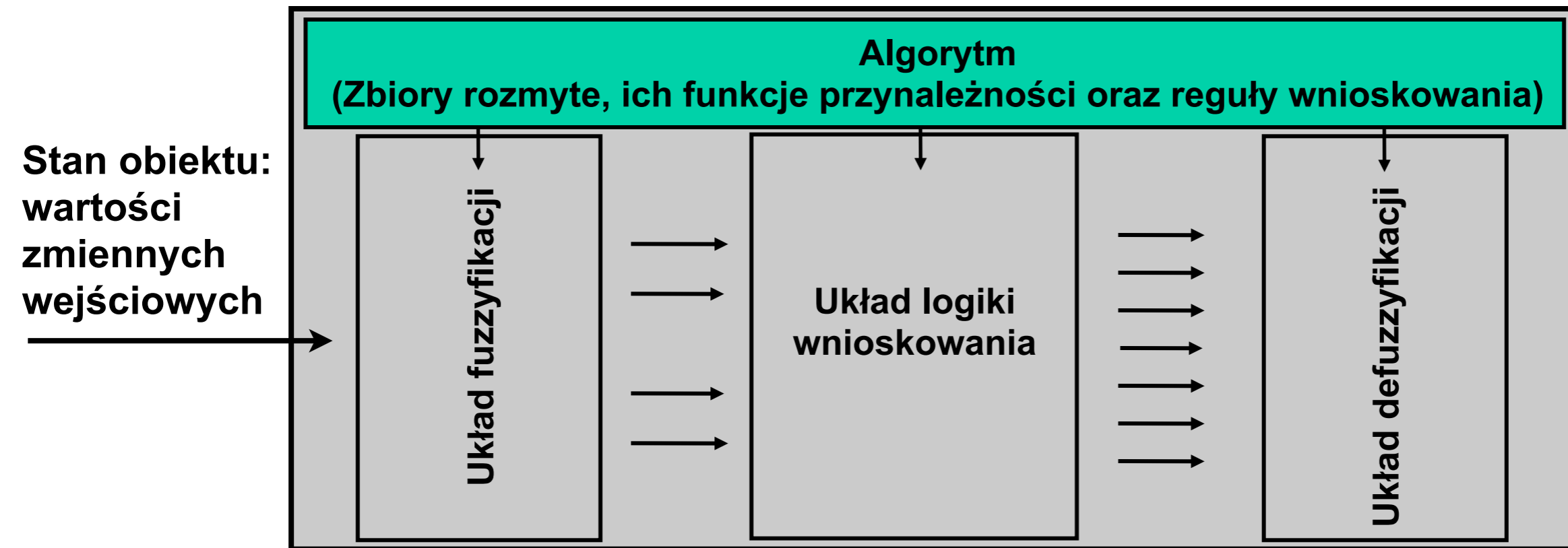
Układy logiki rozmytej

Sterownik "rozmyty" (fuzzy logic controller)

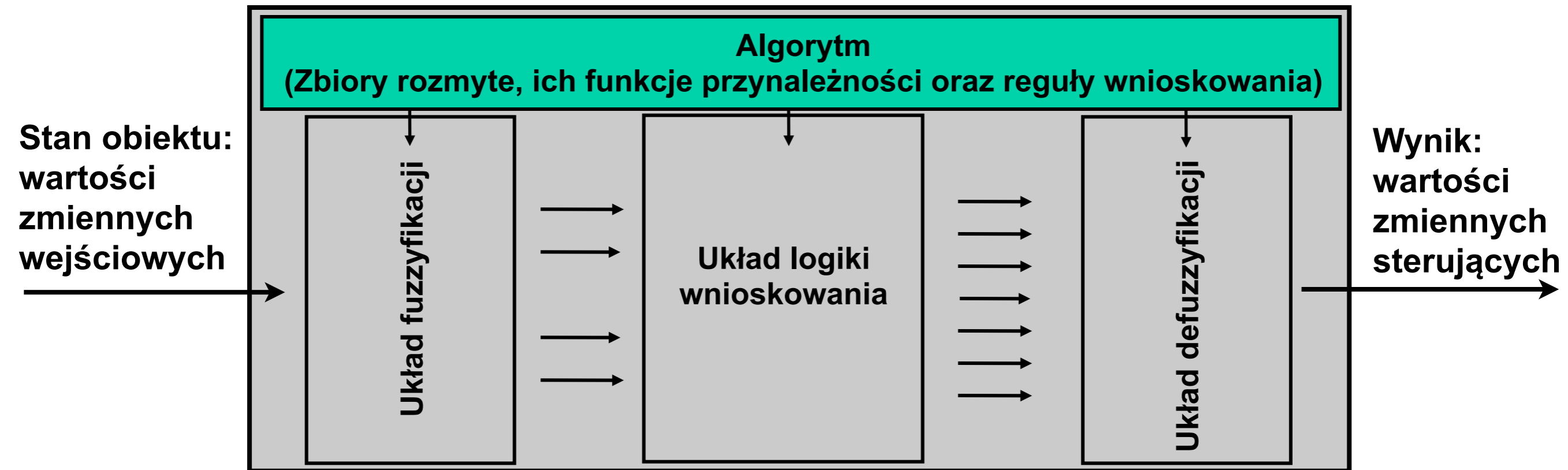
Układy logiki rozmytej

Sterownik “rozmyty” (fuzzy logic controller)

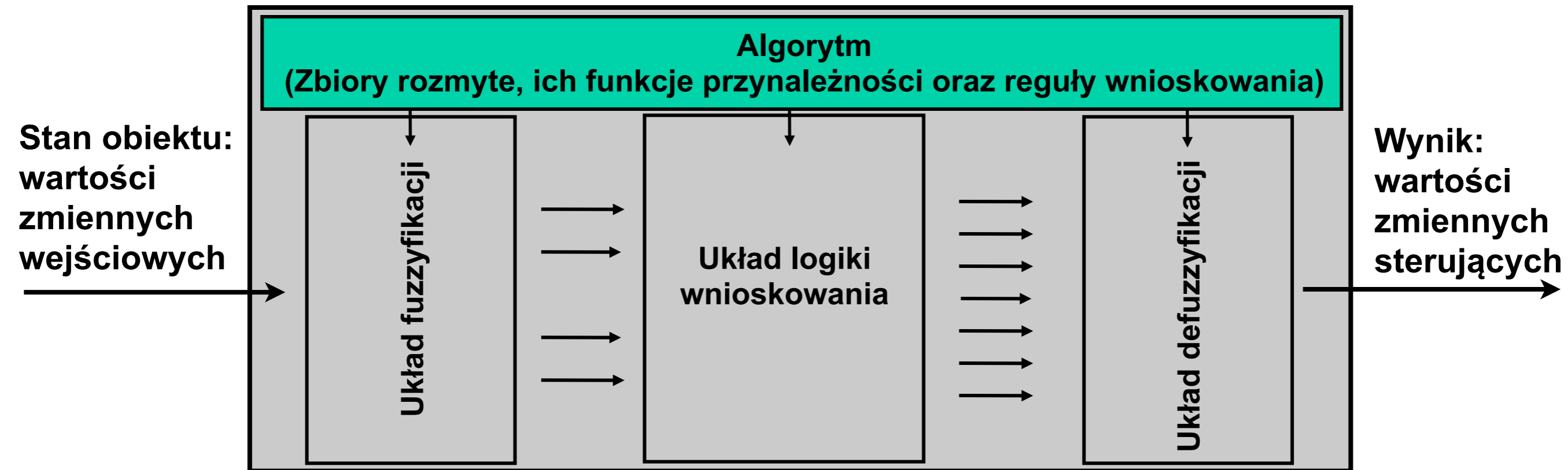
Układy logiki rozmytej

Sterownik "rozmyty" (fuzzy logic controller)

Układy logiki rozmytej

Sterownik “rozmyty” (fuzzy logic controller)

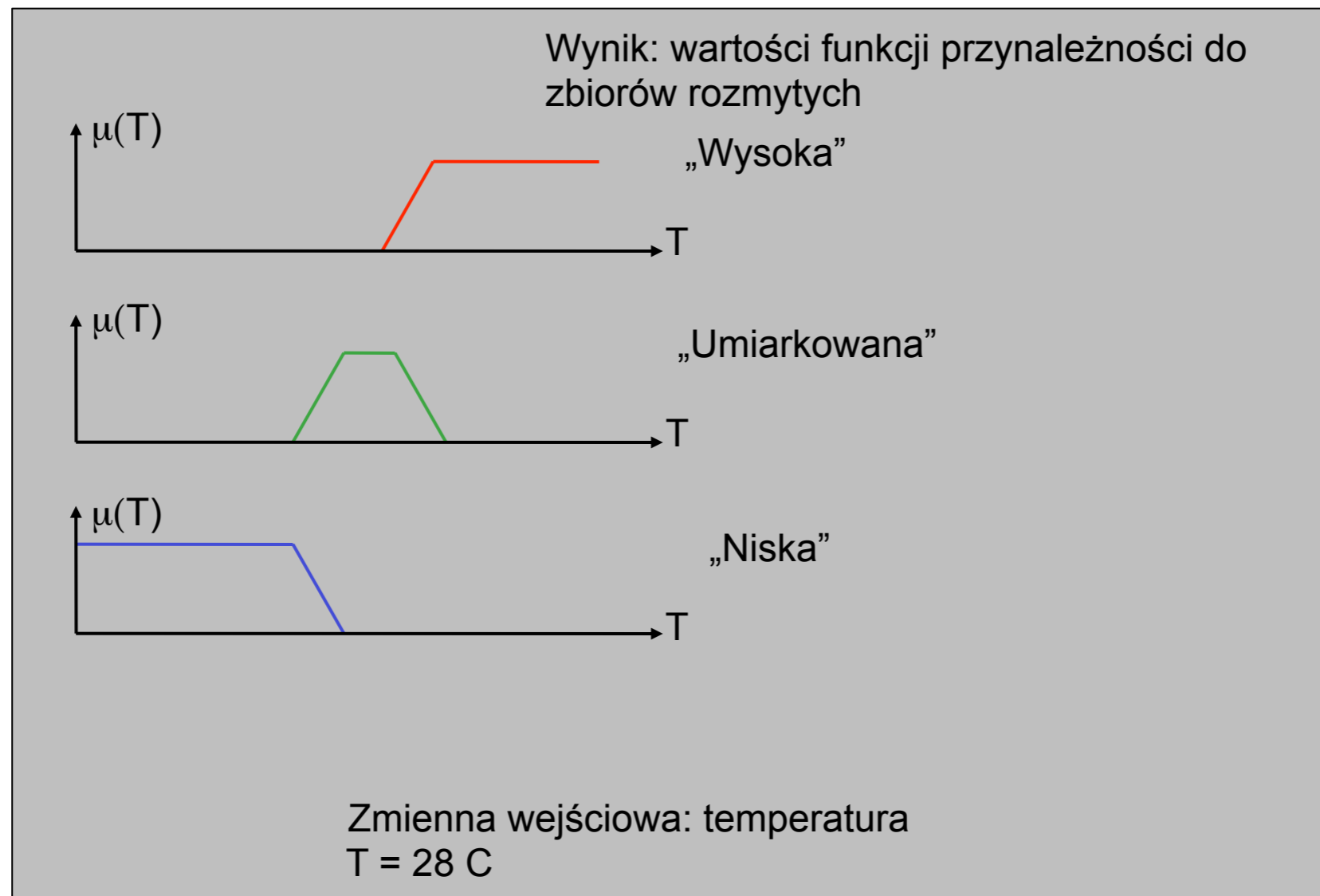

Sterownik “rozmyty” może implementować jeden konkretny algorytm lub być układem programowalnym

Układy logiki rozmytej

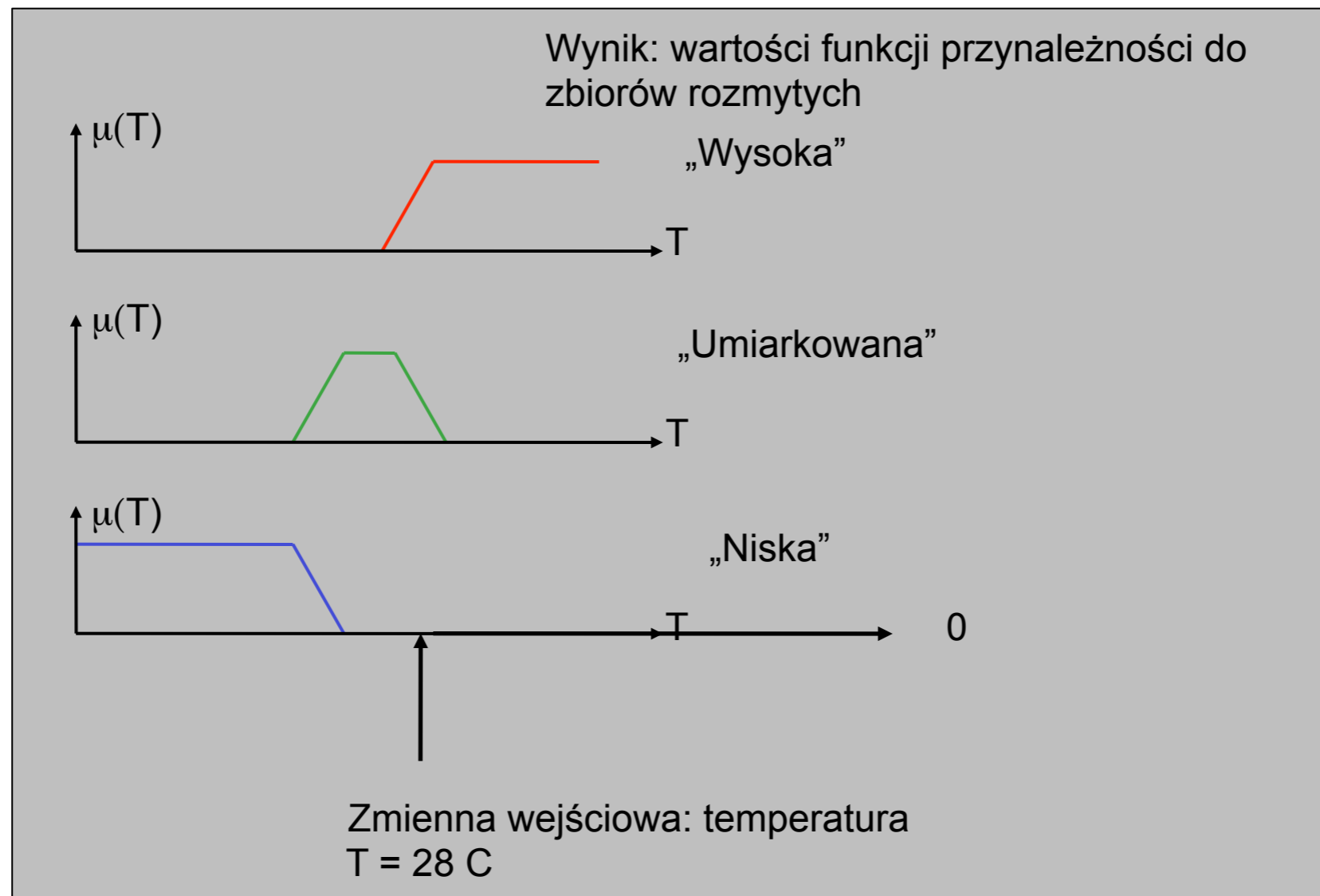
Jak to działa? Fuzzyfikacja

Dla n zmiennych wejściowych i m zbiorów rozmytych zdefiniowanych dla każdej zmiennej otrzymujemy $n \times m$ wartości funkcji przynależności do tych zbiorów.

Układy logiki rozmytej

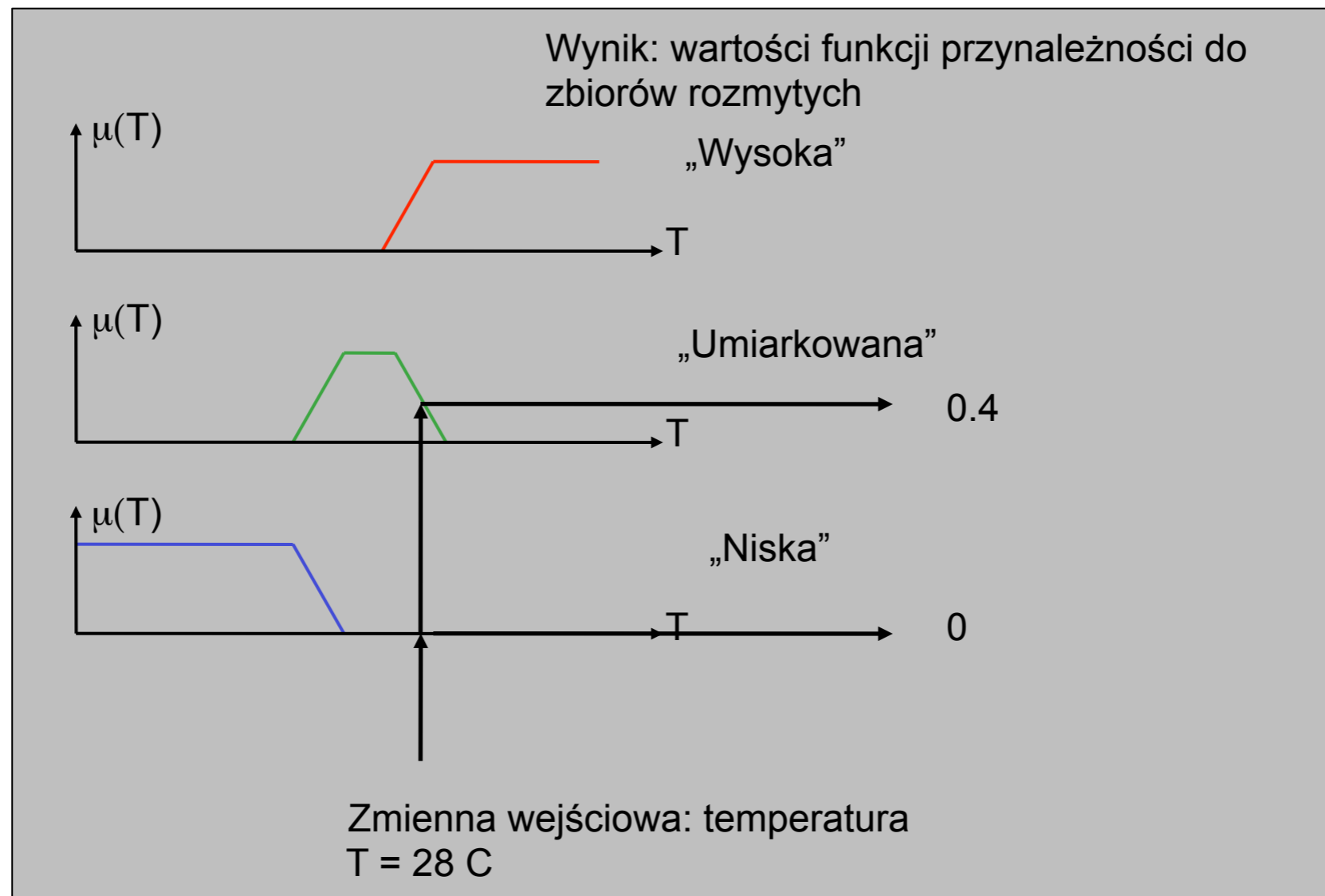
Jak to działa? Fuzzyfikacja

Dla n zmiennych wejściowych i m zbiorów rozmytych zdefiniowanych dla każdej zmiennej otrzymujemy $n \times m$ wartości funkcji przynależności do tych zbiorów.

Układy logiki rozmytej

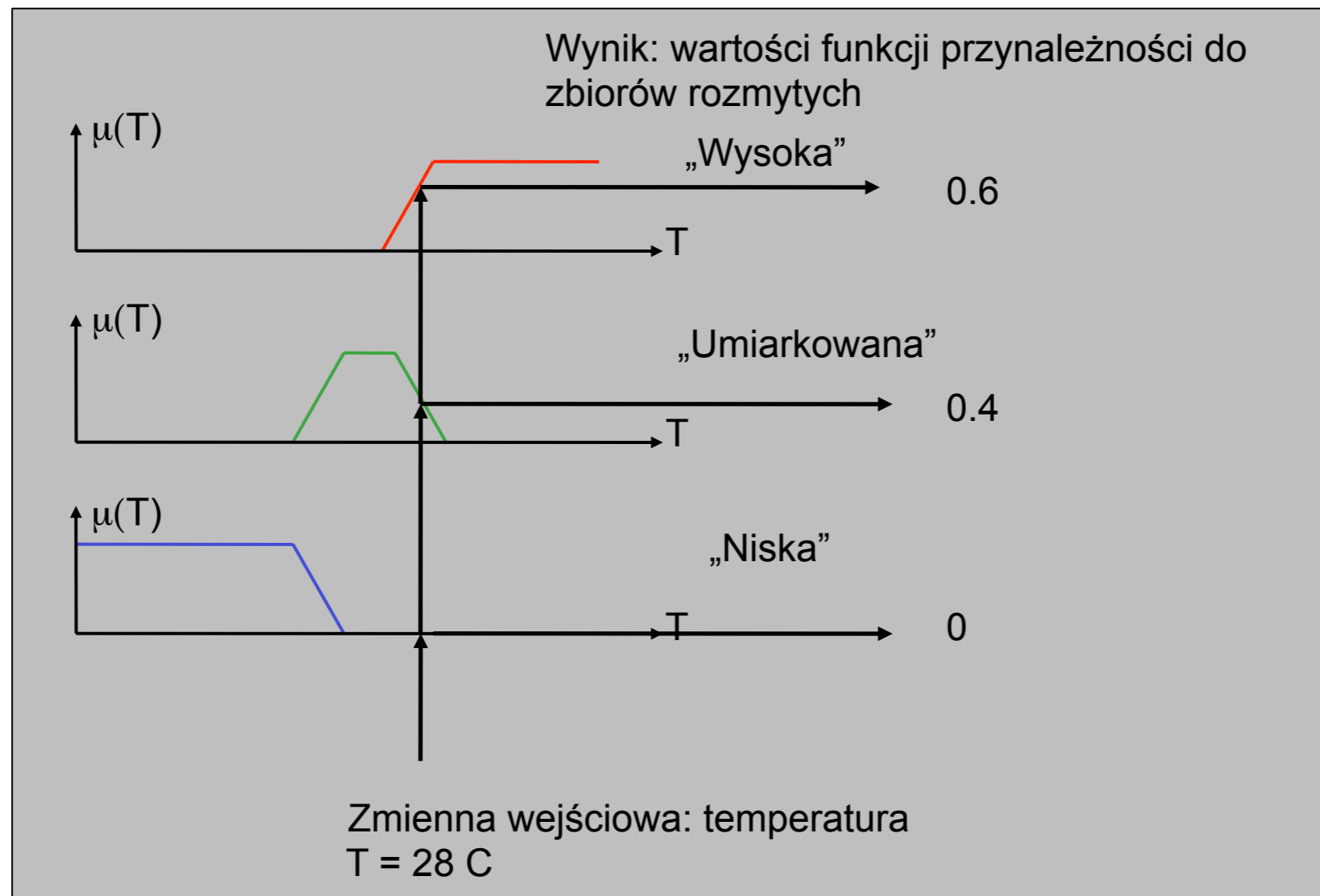
Jak to działa? Fuzzyfikacja

Dla n zmiennych wejściowych i m zbiorów rozmytych zdefiniowanych dla każdej zmiennej otrzymujemy $n \times m$ wartości funkcji przynależności do tych zbiorów.

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Fuzzyfikacja

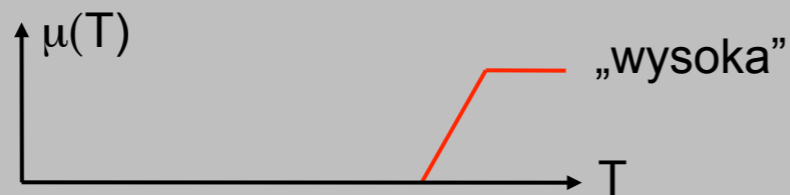
Dla n zmiennych wejściowych i m zbiorów rozmytych zdefiniowanych dla każdej zmiennej otrzymujemy $n \times m$ wartości funkcji przynależności do tych zbiorów.

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "I"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska) **TO** (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

temperatura:
 $T = 28 \text{ C}$

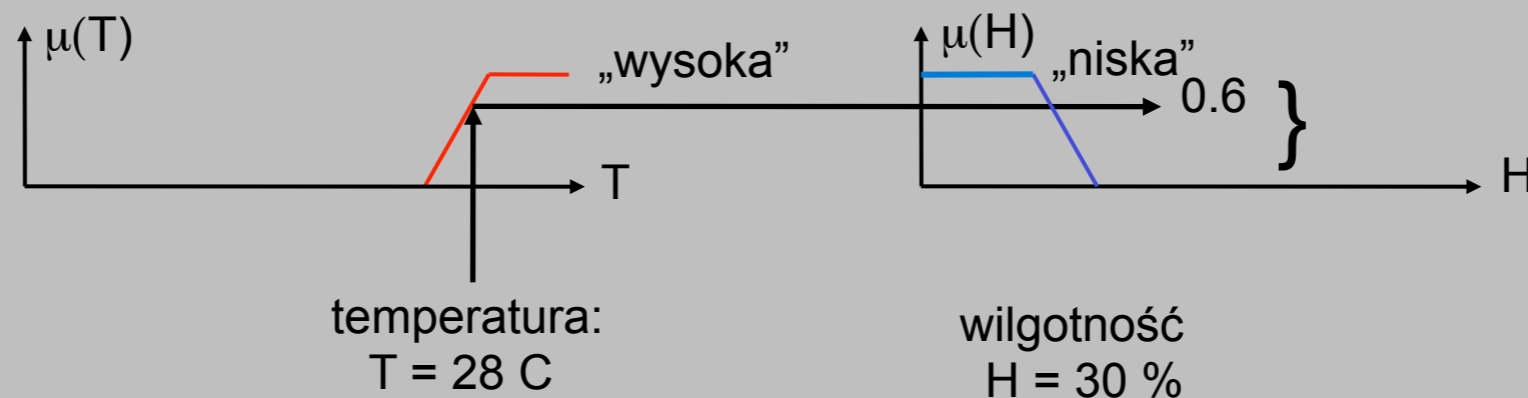
wilgotność
 $H = 30 \%$

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "I"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska) **TO** (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

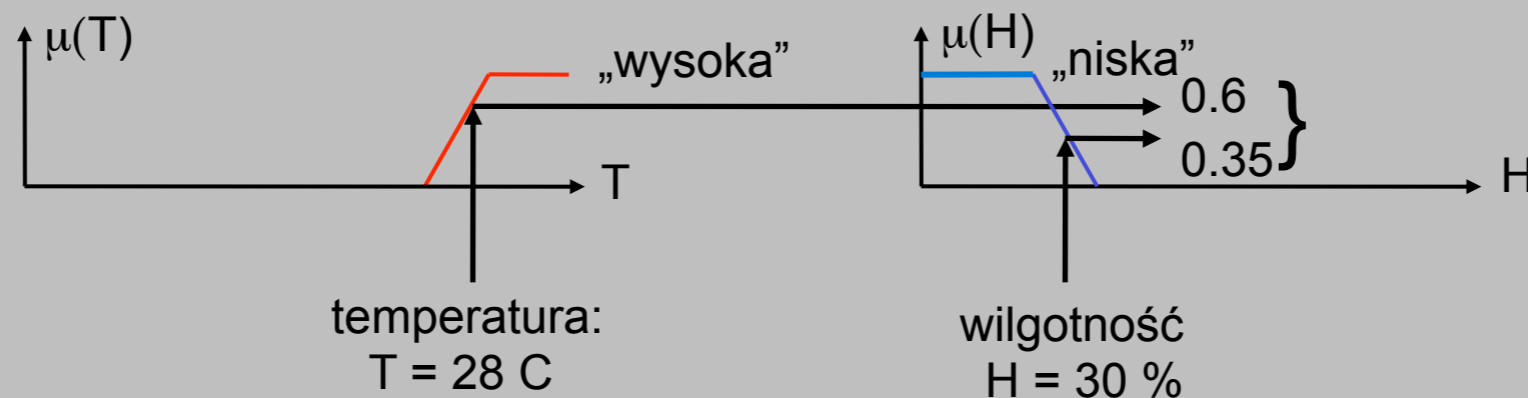

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "I"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska) **TO** (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

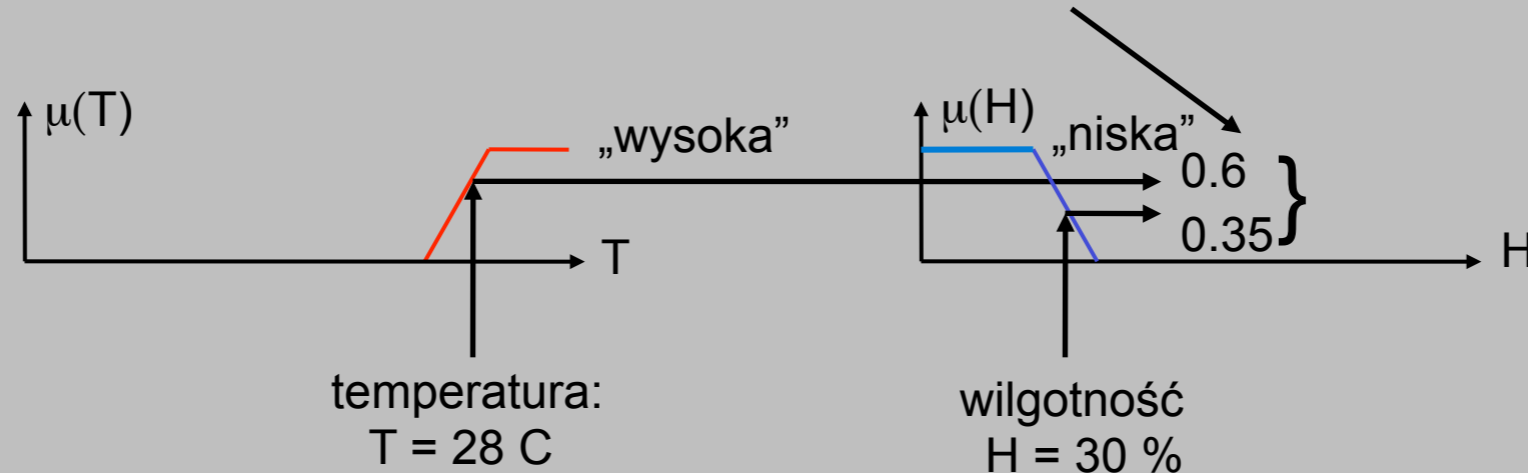
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "I"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska) **TO** (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Reguła "I" oznacza: wybieramy **mniejszą** wartość

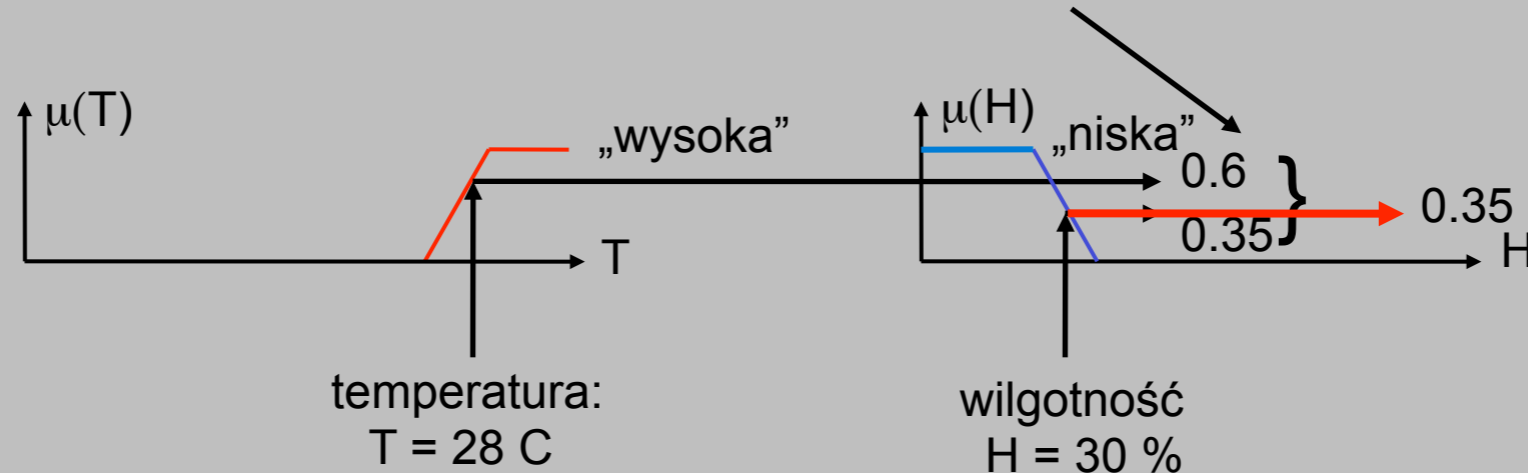
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "I"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska) **TO** (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Reguła "I" oznacza: wybieramy **mniejszą** wartość

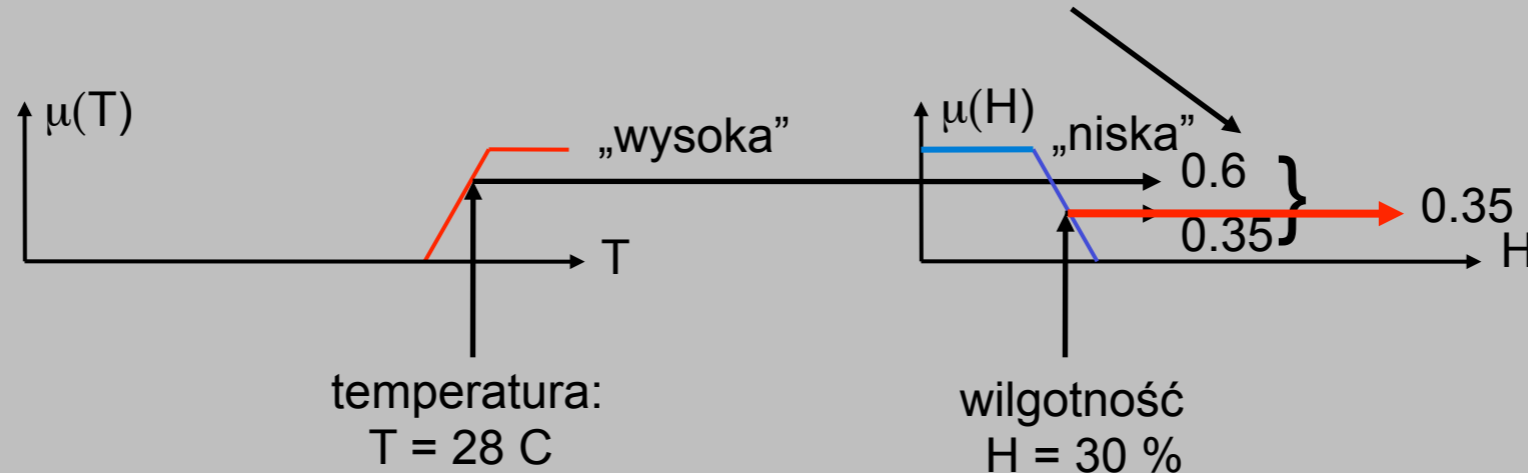
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "I"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **I** (wilgotność **JEST** niska) **TO** (nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Reguła "I" oznacza: wybieramy **mniejszą** wartość

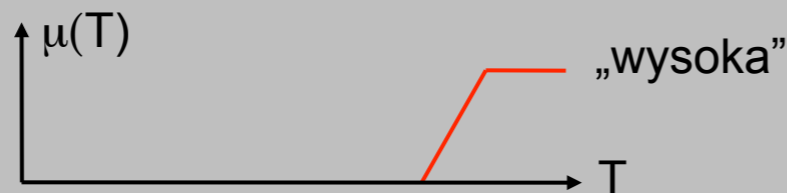
Wynik: zgodnie z tą regułą nawiew ciepłego powietrza powinien należeć do zbioru nawiewów bardzo małych, a waga tego wyniku wynosi 0,35.

Układy logiki rozmytej

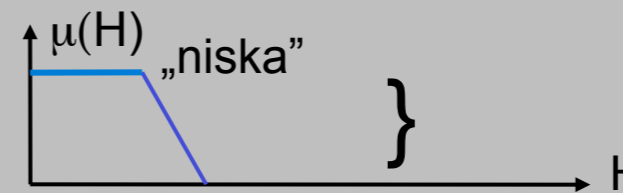
Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu „LUB”

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **LUB** (wilgotność **JEST** niska) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

temperatura:
 $T = 28 \text{ C}$

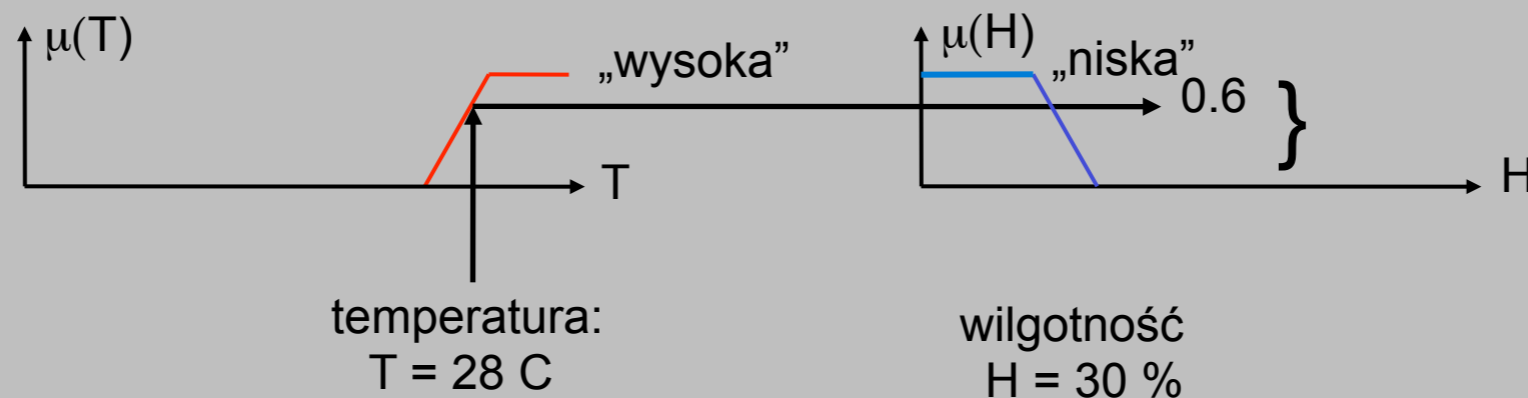
wilgotność
 $H = 30 \%$

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu „LUB”

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **LUB** (wilgotność **JEST** niska) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

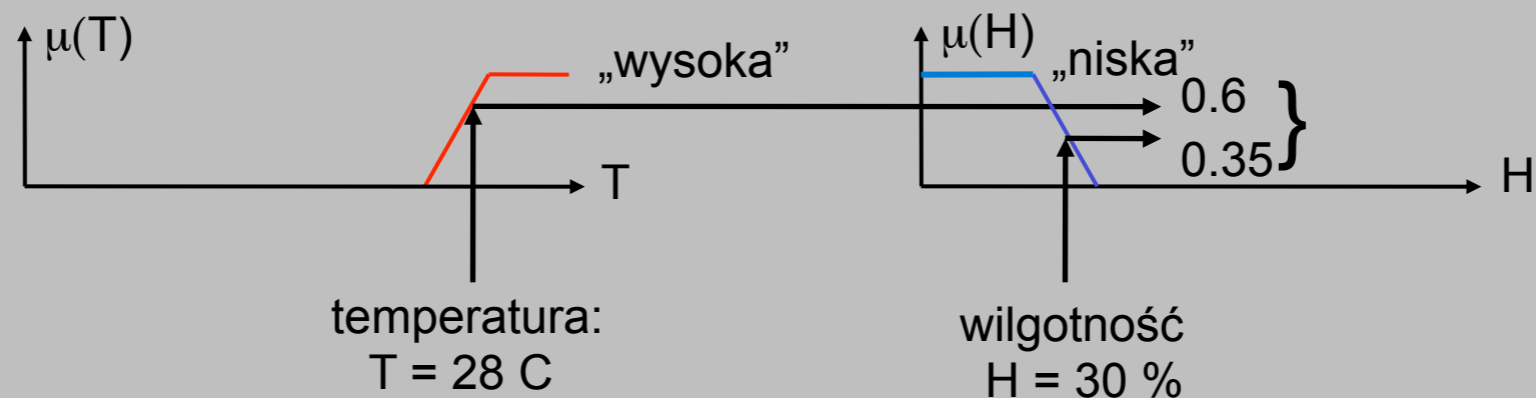

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu „LUB”

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **LUB** (wilgotność **JEST** niska) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

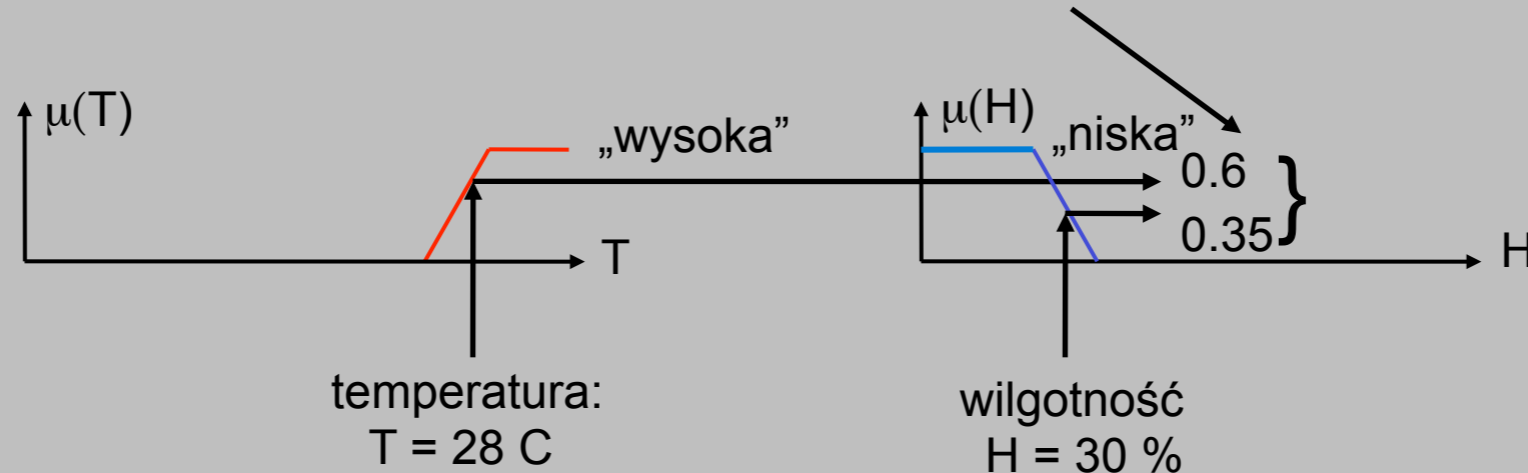
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "LUB"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **LUB** (wilgotność **JEST** niska) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Reguła "LUB" oznacza: wybieramy **większą** wartość

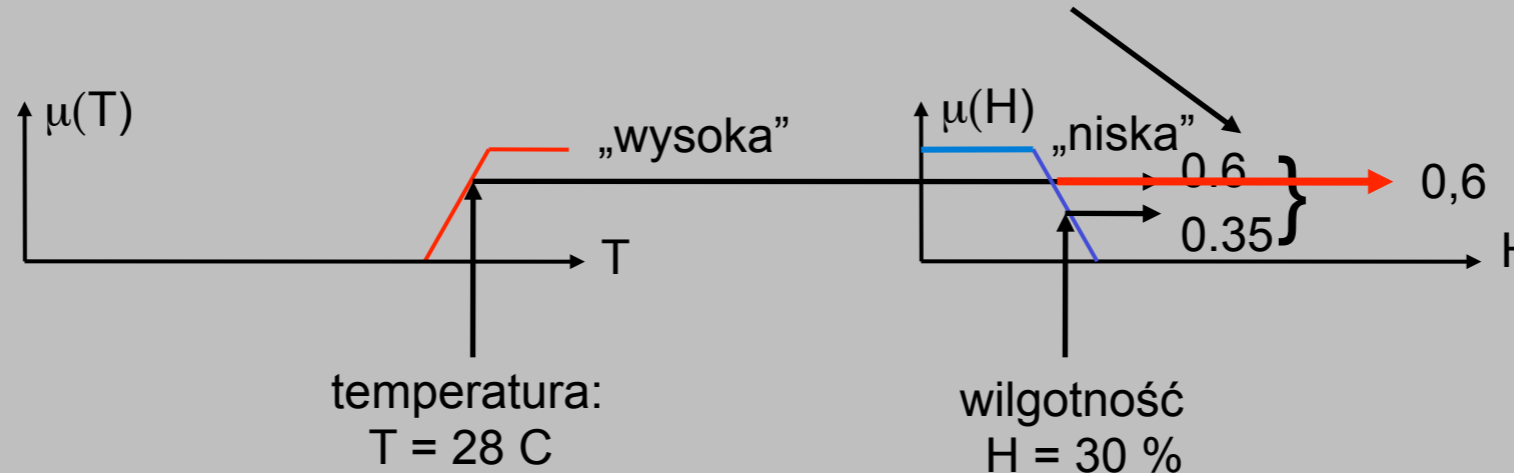
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu „LUB”

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **LUB** (wilgotność **JEST** niska) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Reguła „LUB” oznacza: wybieramy **większą** wartość

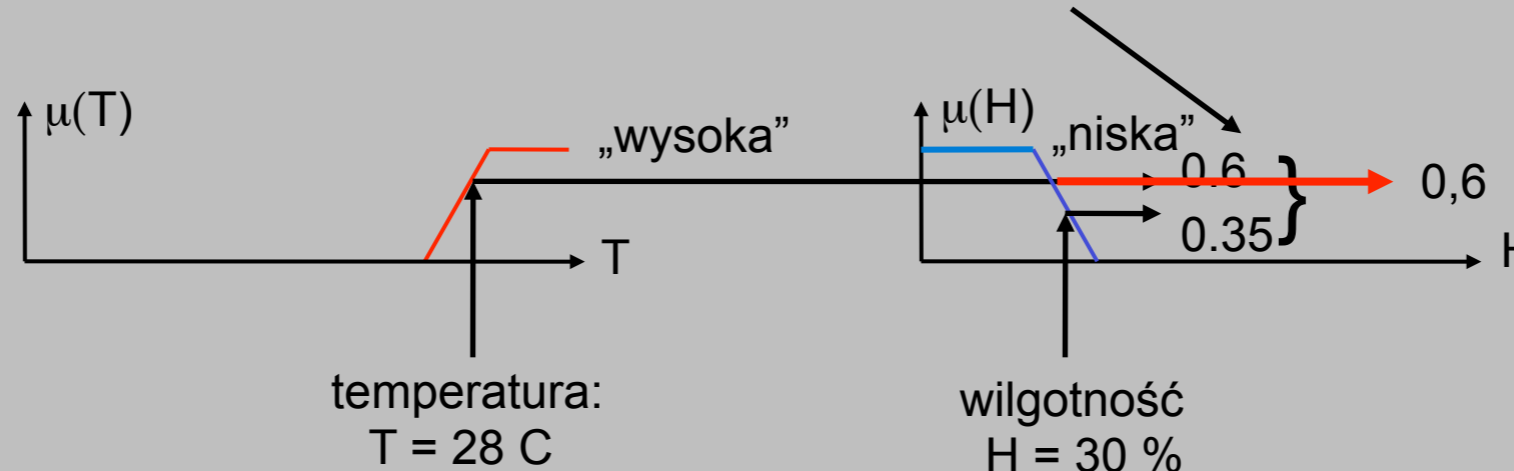
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Wnioskowanie

Reguła typu "LUB"

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **LUB** (wilgotność **JEST** niska) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Reguła "LUB" oznacza: wybieramy **większą** wartość

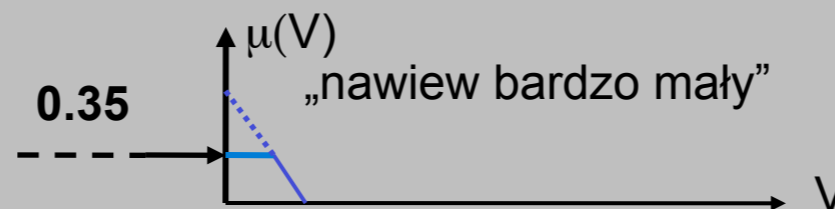
Wynik: zgodnie z tą regułą nawiew ciepłego powietrza powinien należeć do zbioru nawiewów bardzo małych, a waga tego wyniku wynosi 0,6.

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Łączenie reguł

Interpretacja wyniku działania reguły: funkcja przynależności do wyjściowego zbioru rozmytego jest „ucięta”

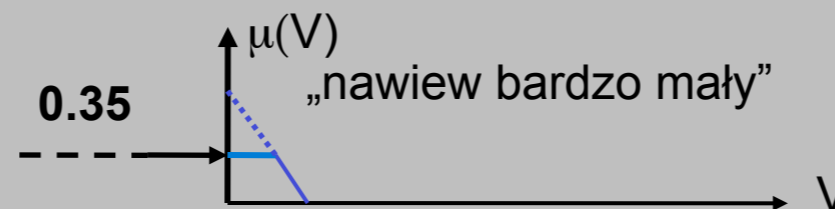

Jeśli kilka reguł oddziałuje na tę samą zmienną wyjściową, odpowiednie zbiory rozmyte łączy się przy pomocy operatora LUB.

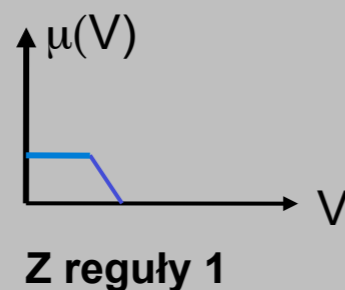
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Łączenie reguł

Interpretacja wyniku działania reguły: funkcja przynależności do wyjściowego zbioru rozmytego jest „ucięta”

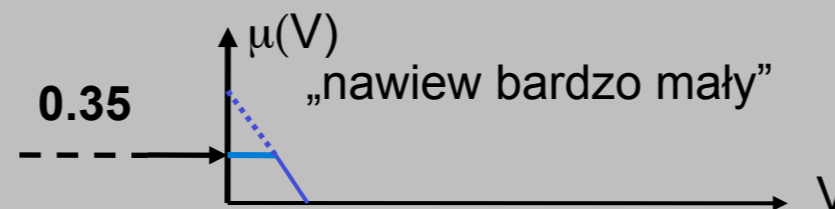
Jeśli kilka reguł oddziałuje na tę samą zmienną wyjściową, odpowiednie zbiory rozmyte łączy się przy pomocy operatora LUB.

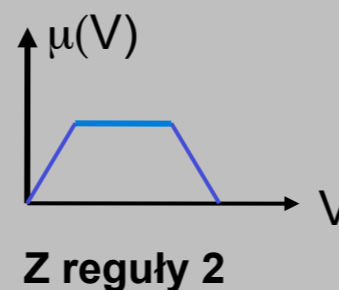
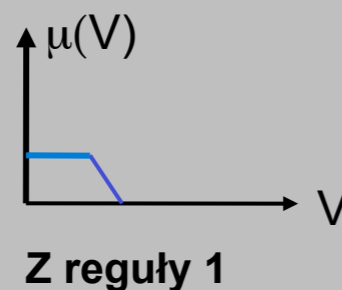
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Łączenie reguł

Interpretacja wyniku działania reguły: funkcja przynależności do wyjściowego zbioru rozmytego jest „ucięta”

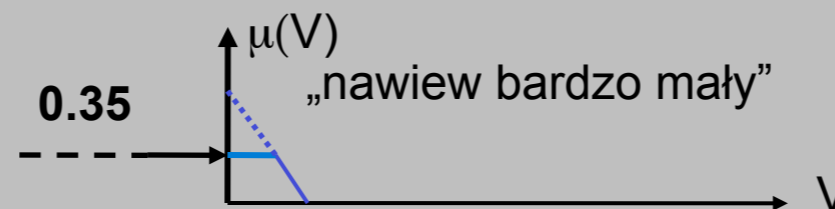
Jeśli kilka reguł oddziałuje na tę samą zmienną wyjściową, odpowiednie zbiory rozmyte łączą się przy pomocy operatora LUB.

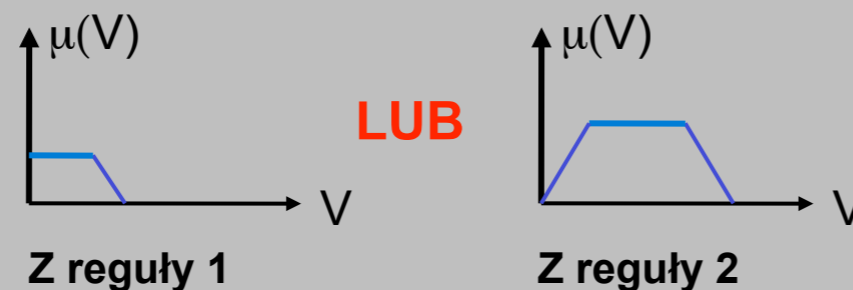
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Łączenie reguł

Interpretacja wyniku działania reguły: funkcja przynależności do wyjściowego zbioru rozmytego jest „ucięta”

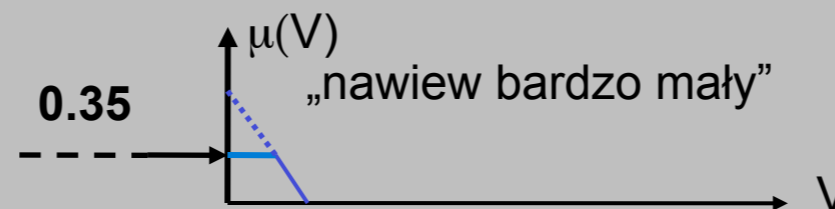
Jeśli kilka reguł oddziałuje na tę samą zmienną wyjściową, odpowiednie zbiory rozmyte łączy się przy pomocy operatora LUB.

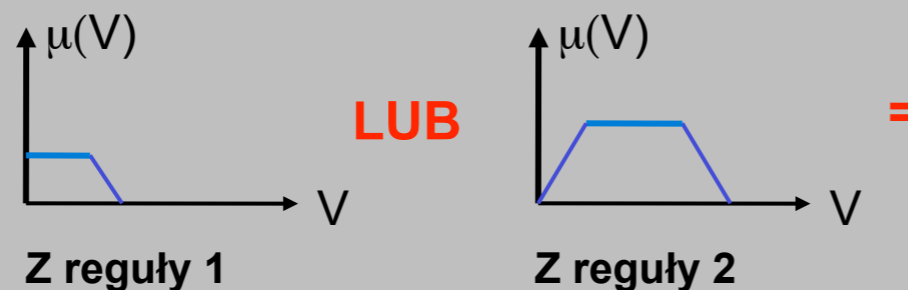
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Łączenie reguł

Interpretacja wyniku działania reguły: funkcja przynależności do wyjściowego zbioru rozmytego jest „ucięta”

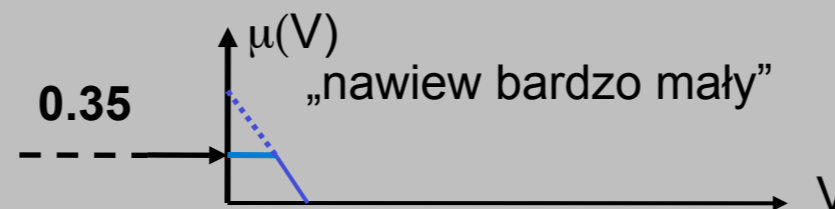
Jeśli kilka reguł oddziałuje na tę samą zmienną wyjściową, odpowiednie zbiory rozmyte łączy się przy pomocy operatora LUB.

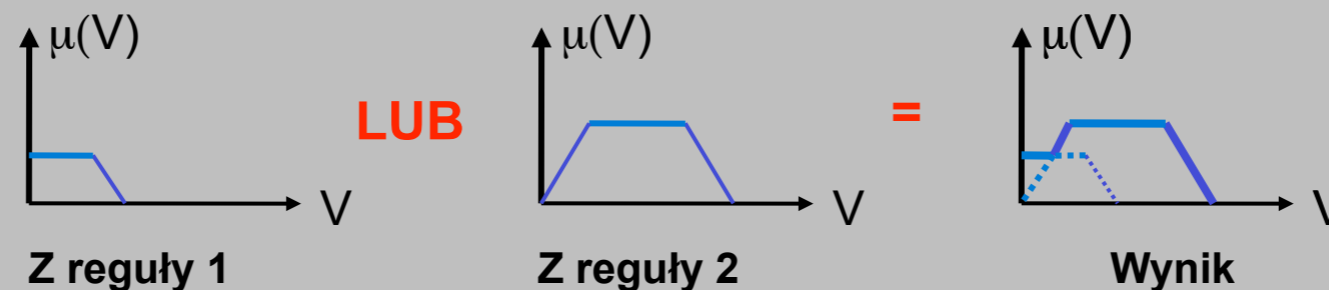
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Łączenie reguł

Interpretacja wyniku działania reguły: funkcja przynależności do wyjściowego zbioru rozmytego jest „ucięta”

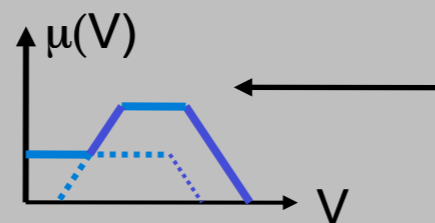
Jeśli kilka reguł oddziałuje na tę samą zmienną wyjściową, odpowiednie zbiory rozmyte łączy się przy pomocy operatora LUB.

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Defuzyfikacja oznacza określenie wartości zmiennej wyjściowej na podstawie kształtu wyjściowego zbioru rozmytego. Można to wykonać na kilka sposobów, jednym z często stosowanych jest wyznaczenie “środka ciężkości” funkcji przynależności.

**Wyjściowy zbiór rozmyty dla zmiennej
“nawiew ciepłego powietrza”**

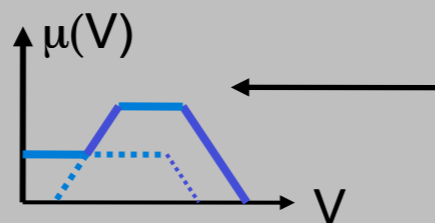
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Defuzyfikacja oznacza określenie wartości zmiennej wyjściowej na podstawie kształtu wyjściowego zbioru rozmytego. Można to wykonać na kilka sposobów, jednym z często stosowanych jest wyznaczenie “środka ciężkości” funkcji przynależności.

Dla zmiennej V , której funkcja przynależności do zbioru wyjściowego jest $\mu(V)$, wyjściowa wartość jest wyznaczana ze wzoru

$$V_{wy} = \frac{\int_0^{\infty} V \mu(V) dV}{\int_0^{\infty} \mu(V) dV}$$

Wyjściowy zbiór rozmyty dla zmiennej “nawiew ciepłego powietrza”

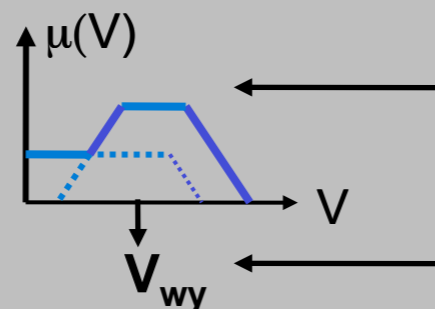
Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Defuzyfikacja oznacza określenie wartości zmiennej wyjściowej na podstawie kształtu wyjściowego zbioru rozmytego. Można to wykonać na kilka sposobów, jednym z często stosowanych jest wyznaczenie “środka ciężkości” funkcji przynależności.

Dla zmiennej V , której funkcja przynależności do zbioru wyjściowego jest $\mu(V)$, wyjściowa wartość jest wyznaczana ze wzoru

$$V_{wy} = \frac{\int_0^{\infty} V \mu(V) dV}{\int_0^{\infty} \mu(V) dV}$$

**Wyjściowy zbiór rozmyty dla zmiennej
“nawiew ciepłego powietrza”**

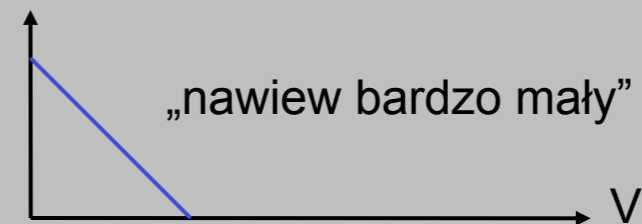
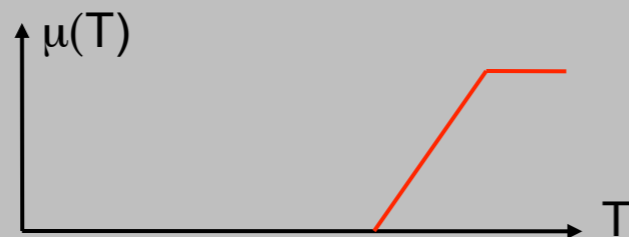
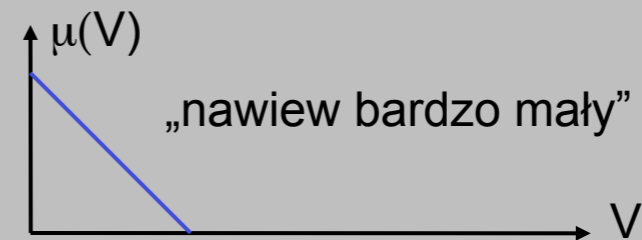
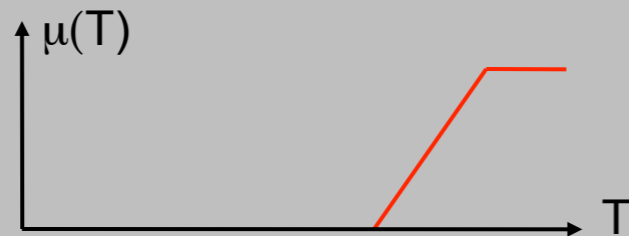
**Wyjściowa wartość zmiennej
“nawiew ciepłego powietrza”**

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

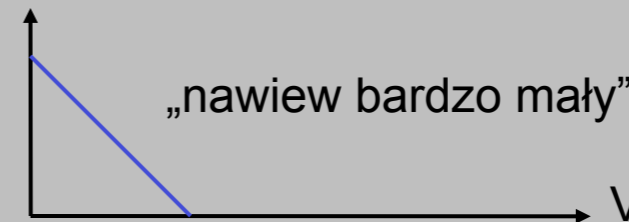
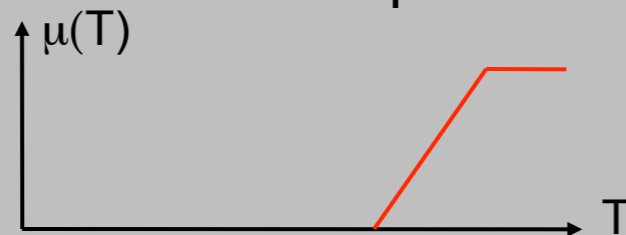
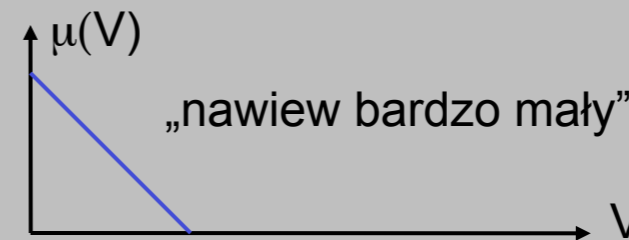
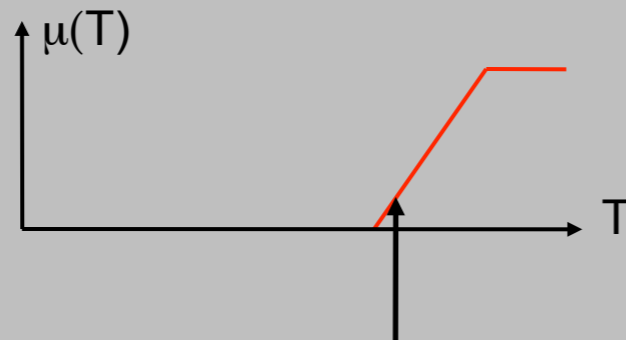

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

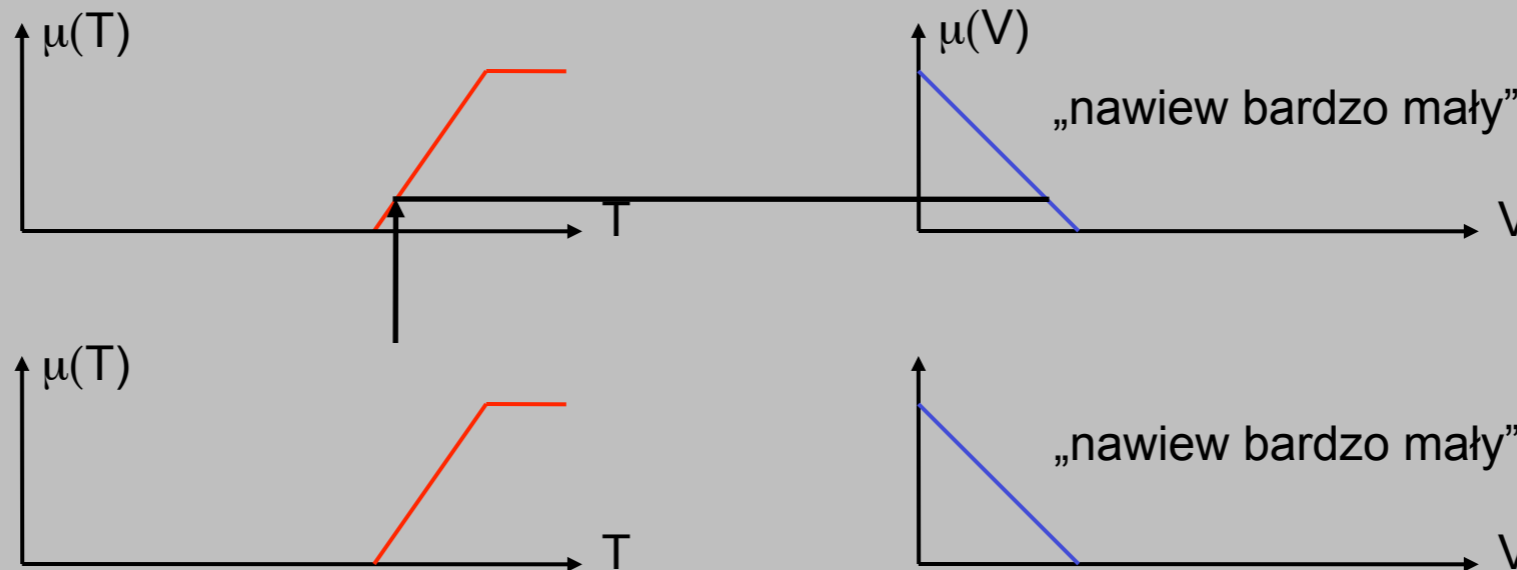

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

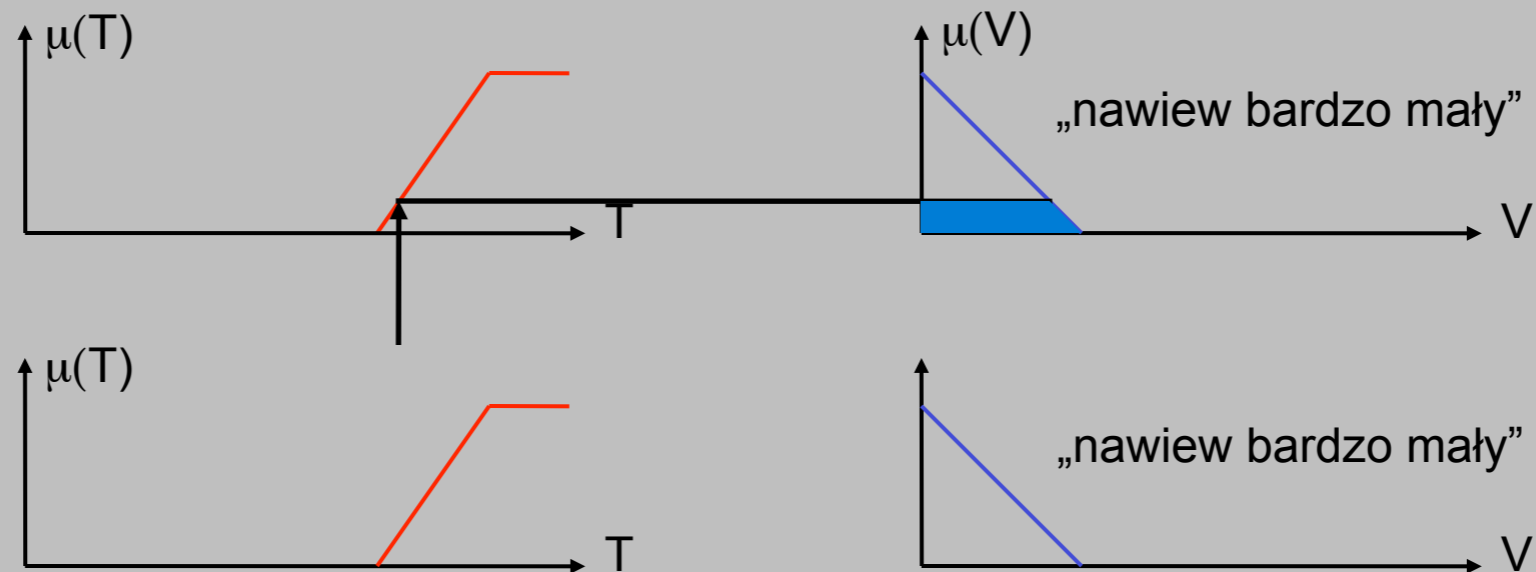

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

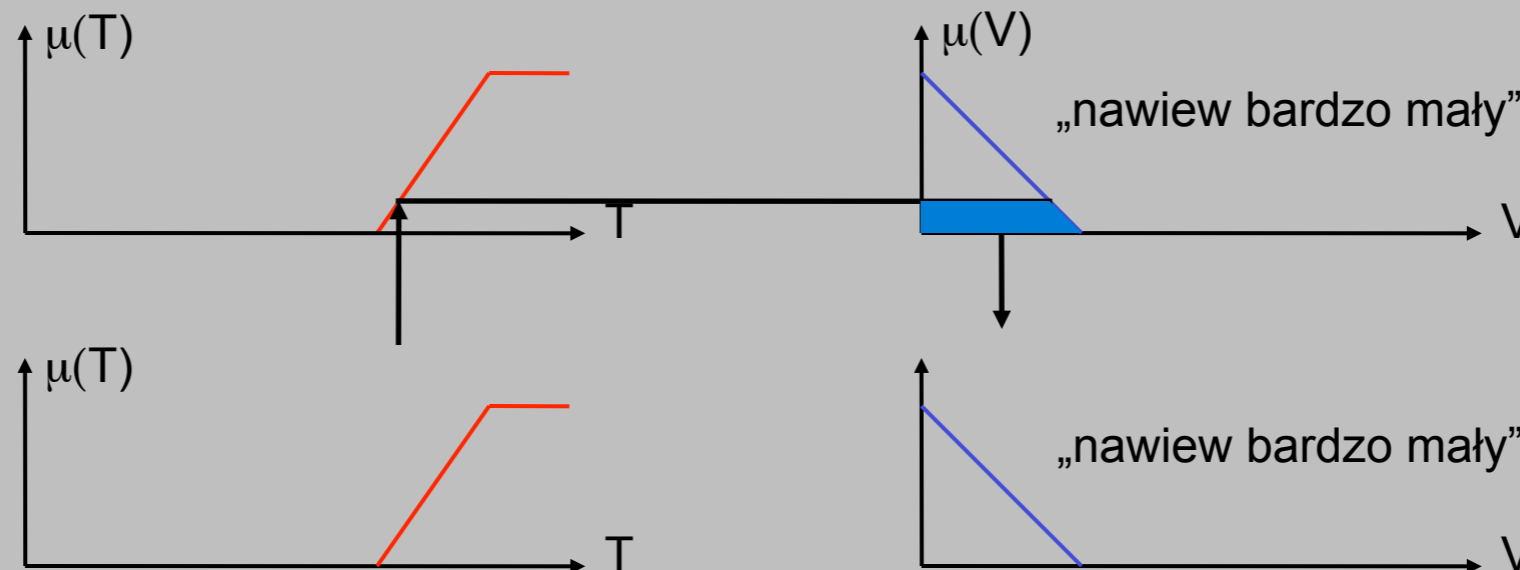

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

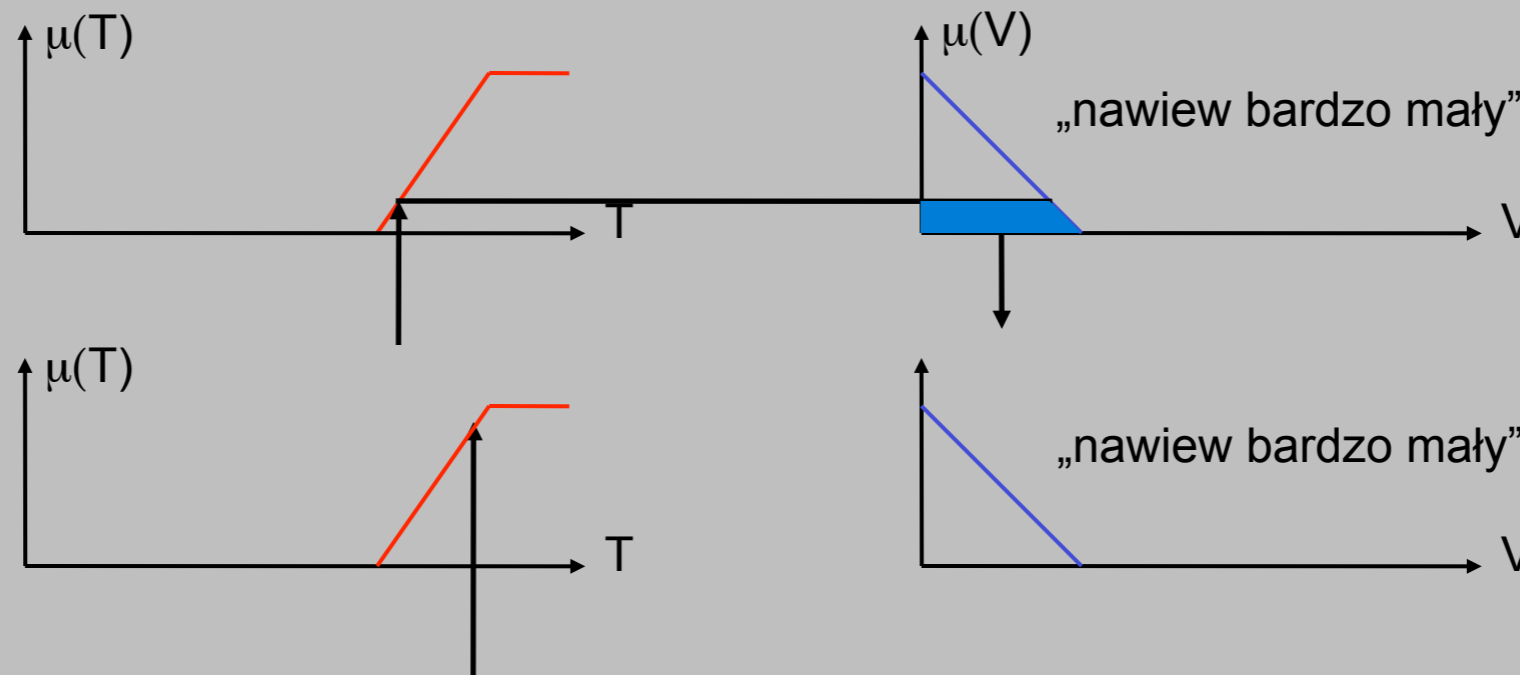

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

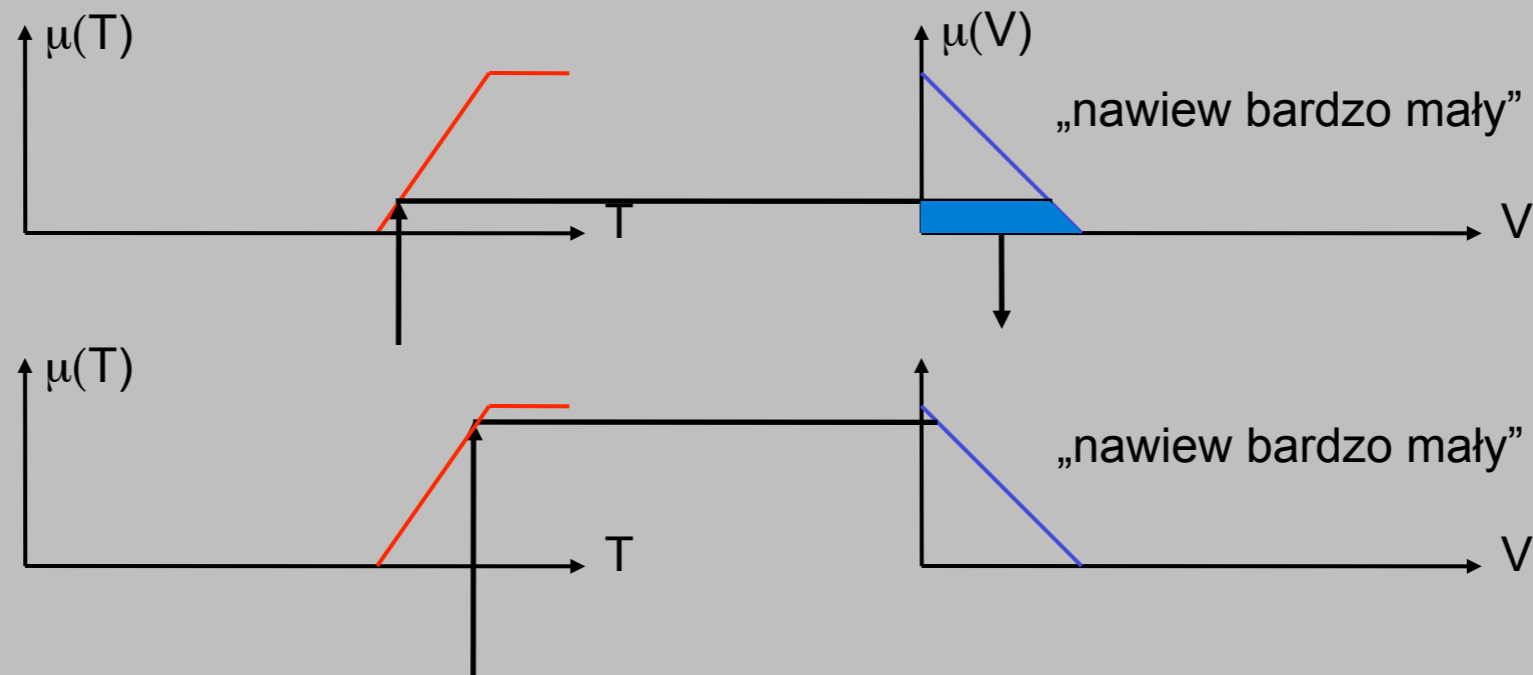

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

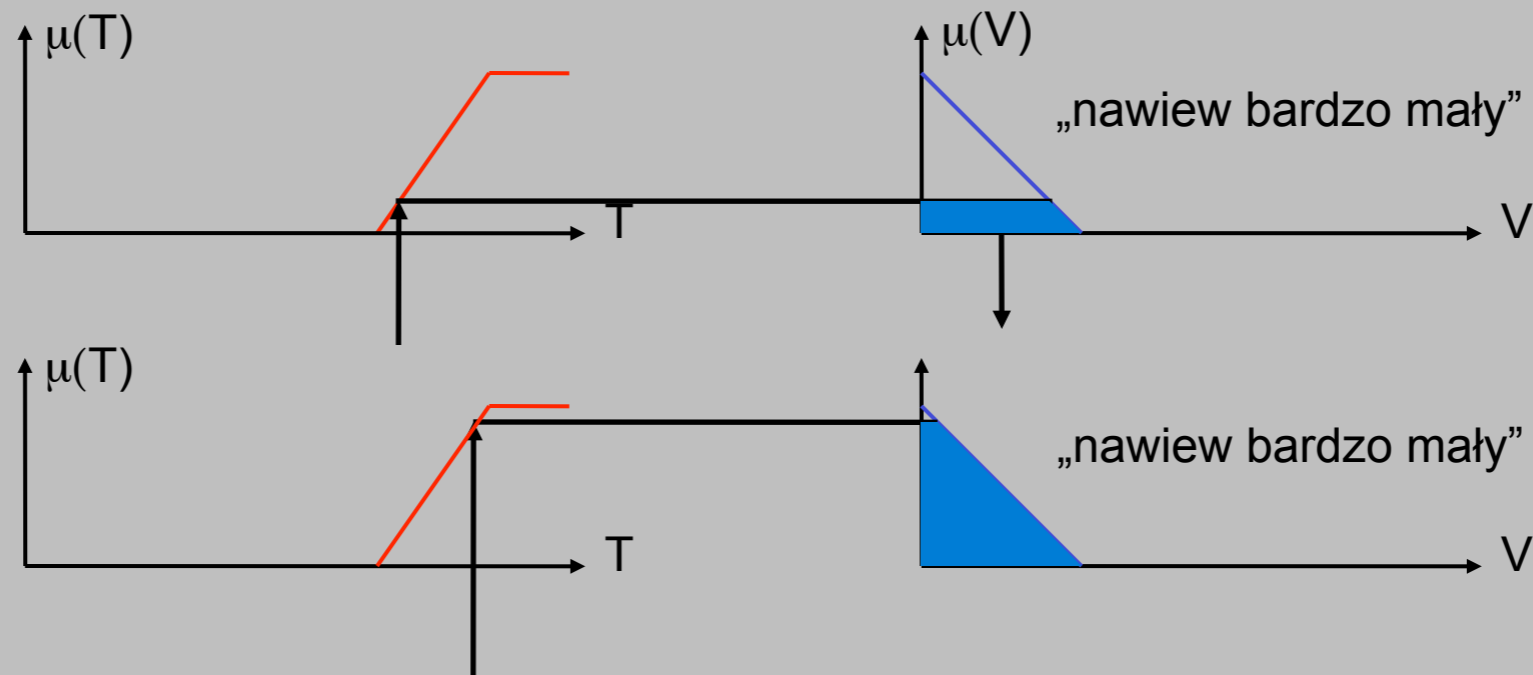

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

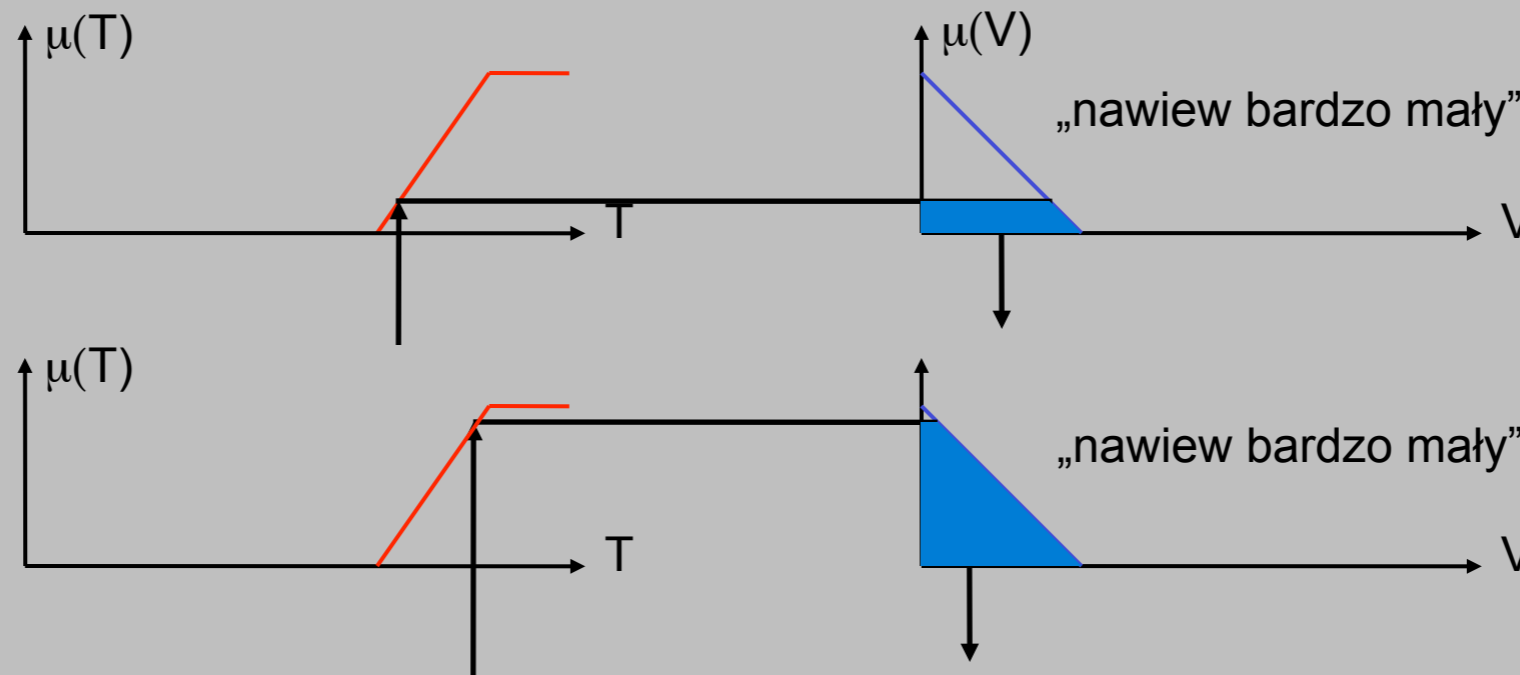

Układy logiki rozmytej

Jak to działa? Defuzyfikacja

Uproszczony przykład: jedna zmienna wejściowa, jedna zmienna wyjściowa i jedna reguła

JEŚLI (temperatura **JEST** wysoka) **TO**
(nawiew ciepłego powietrza **JEST** bardzo mały)

Wyższa temperatura -> słabszy nawiew

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

Operatory logiczne oraz wzory określające sposób defuzyfikacji mogą być definiowane na wiele sposobów.

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

Operatory logiczne oraz wzory określające sposób defuzyfikacji mogą być definiowane na wiele sposobów.

Operator logiczny LUB, reprezentowany w przykładach przez funkcję *max*, jest w ogólności określany jako operator S-normy, musi on spełniać następujące warunki:

$$S(1, 1) = 1$$

$$S(x, 0) = S(0, x) = x$$

$$S(x, y) \leq S(u, v) \text{ if } x < u \text{ and } y < v$$

$$S(x, y) = S(y, x)$$

$$S(x, S(u, v)) = (S(S(x, u), v)$$

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

Operator logiczny I , reprezentowany w przykładach przez funkcję *min*, jest w ogólności określany jako operator T-normy, musi on spełniać następujące warunki:

$$T(0, 0) = 0$$

$$T(x, 1) = T(1, x) = x$$

$$T(x, y) \leq T(u, v) \text{ if } x < u \text{ and } y < v$$

$$T(x, y) = T(y, x)$$

$$T(x, T(u, v)) = (T(T(x, u), v))$$

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

We wnioskowaniu można użyć *dowolnego* sposobu zdefiniowania operatorów S-normy i T-normy, jeśli spełniają one podane wcześniej warunki.

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

We wnioskowaniu można użyć *dowolnego* sposobu zdefiniowania operatorów S-normy i T-normy, jeśli spełniają one podane wcześniej warunki.

Przykład S-normy i T-normy:

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

We wnioskowaniu można użyć *dowolnego* sposobu zdefiniowania operatorów S-normy i T-normy, jeśli spełniają one podane wcześniej warunki.

Przykład S-normy i T-normy:

(oba argumenty ograniczone do przedziału $[0, 1]$):

T-norma: $T(x, y) = xy$ (zwykłe mnożenie)

S-norma: $S(x, y) = (x + y - xy)$

(S-norma *nie może być* zdefiniowana przez zwykłe dodawanie, bo $1 + 1 \neq 1$!)

Układy logiki rozmytej

Uogólnienia

We wnioskowaniu można użyć *dowolnego* sposobu zdefiniowania operatorów S-normy i T-normy, jeśli spełniają one podane wcześniej warunki.

Przykład S-normy i T-normy:

(oba argumenty ograniczone do przedziału $[0, 1]$):

T-norma: $T(x, y) = xy$ (zwykłe mnożenie)

S-norma: $S(x, y) = (x + y - xy)$

(S-norma *nie może być* zdefiniowana przez zwykłe dodawanie, bo $1 + 1 \neq 1$!)

Uwaga: chociaż zbiory rozmyte są uogólnieniem zbiorów teorii mnogości, to reguły algebry Boole'a w ogólności *nie są* słuszne w teorii zbiorów rozmytych!

Układy logiki rozmytej

Jak tego użyć w praktyce?

Układy logiki rozmytej

Jak tego użyć w praktyce?

Wybór liczby i kształtu zbiorów rozmytych dla zmiennych wejściowych, oraz reguł wnioskowania zależy od problemu, jaki rozwiązujemy. Trafność tych wyborów decyduje o skuteczności algorytmu.

Układy logiki rozmytej

Jak tego użyć w praktyce?

Wybór liczby i kształtu zbiorów rozmytych dla zmiennych wejściowych, oraz reguł wnioskowania zależy od problemu, jaki rozwiązujemy. Trafność tych wyborów decyduje o skuteczności algorytmu.

Wybór reprezentacji operatorów logicznych oraz metody defuzyfikacji zależy od wybranej techniki implementacji i ma niewielki wpływ na wyniki działania algorytmu.

Układy logiki rozmytej

Implementacje

Implementacja programowa: w postaci oprogramowania komputerowego, definicje funkcji przynależności, operatory logiczne i sposób defuzyfikacji są realizowane jako odpowiednie procedury lub funkcje

Implementacja sprzętowa cyfrowa: specjalizowany układ cyfrowy, wszystkie wielkości reprezentowane jako liczby, bloki fuzyfikacji, wnioskowania i defuzyfikacji to bloki wykonujące odpowiednie operacje w technice cyfrowej

Implementacja sprzętowa analogowa: specjalizowany układ analogowy, wszystkie wielkości reprezentowane jako wartości napięć lub prądów, bloki fuzyfikacji, wnioskowania i defuzyfikacji to bloki wykonujące odpowiednie operacje w technice analogowej

Układy logiki rozmytej

Implementacje

Implementacja programowa: program komputerowy (często dla mikrokontrolera); działa najwolniej, największe zużycie energii, obliczenia dokładne (ale wystarczą zwykle liczby 8-bitowe, a nawet 4-bitowe)

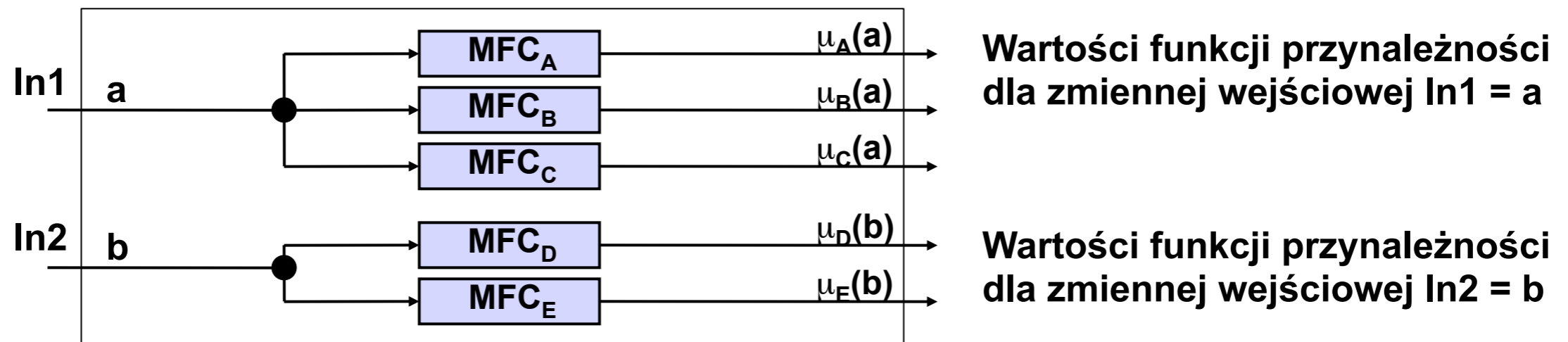
Implementacja sprzętowa cyfrowa: działa szybciej, układ może być programowalny, umiarkowane zużycie energii, obliczenia dokładne (ale wystarczą zwykle liczby 8-bitowe, a nawet 4-bitowe)

Implementacja sprzętowa analogowa: działa najszybciej, programowalność bardzo ograniczona, obliczenia realizowane analogowo mało dokładne (co nie jest problemem!)

Układy logiki rozmytej

Implementacje sprzętowe: blok fuzyfikacji

Jest to zbiór układów, z których każdy przyporządkowuje zmiennej wejściowej wartość funkcji przynależności do jednego zbioru rozmytego (MFC). Liczba tych układów jest równa liczbie wszystkich zbiorów rozmytych.

Układy logiki rozmytej

Implementacje sprzętowe: blok wnioskowania

Układy logiki rozmytej

Implementacje sprzętowe: blok wnioskowania

Ten blok jest zbiorem “bramek logicznych” logiki rozmytej, czyli układów wykonujących operacje negacji, I, LUB. Bramki te połączone są w sposób wynikający z reguł wnioskowania. Jest to odpowiednik tradycyjnego kombinacyjnego układu logicznego.

Układy logiki rozmytej

Implementacje sprzętowe: blok wnioskowania

Ten blok jest zbiorem “bramek logicznych” logiki rozmytej, czyli układów wykonujących operacje negacji, I, LUB. Bramki te połączone są w sposób wynikający z reguł wnioskowania. Jest to odpowiednik tradycyjnego kombinacyjnego układu logicznego.

Schemat bloku wnioskowania wynika z przyjętych reguł wnioskowania. Istnieją metody minimalizacji logicznej takiego układu, ale są one odmienne od metod znanych z teorii układów logicznych, bo algebra Boole’a nie jest prawdziwa dla układów logiki rozmytej.

Układy logiki rozmytej

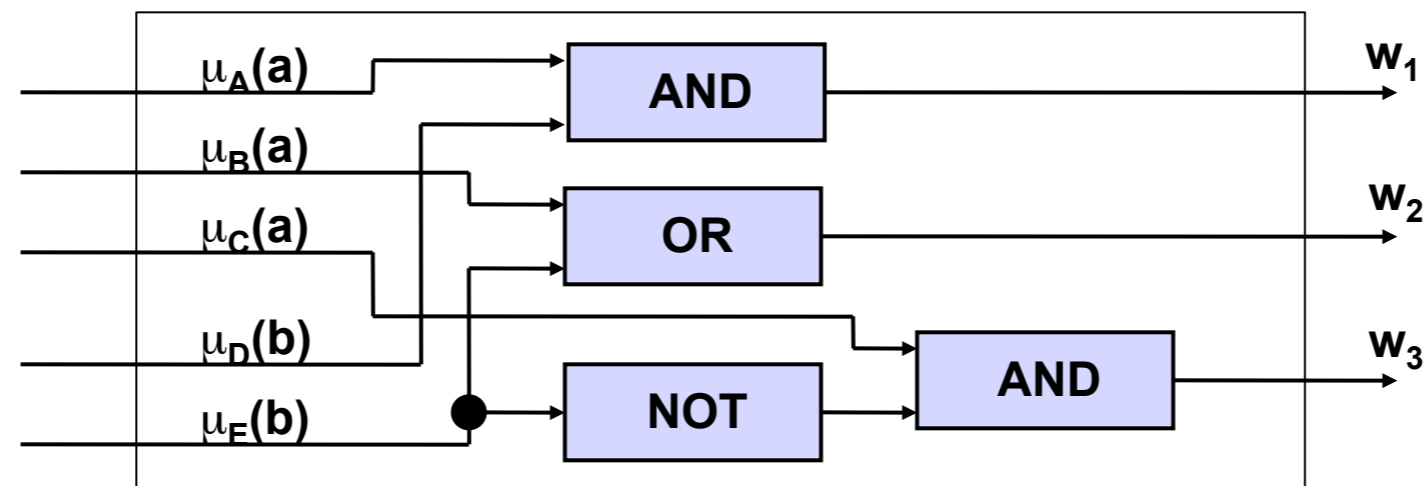
Implementacje sprzętowe: blok wnioskowania

JEŚLI (a JEST A) I (b JEST D) TO ... (reguła 1)

JEŚLI (a JEST B) LUB (b JEST E) TO ... (reguła 2)

JEŚLI (a JEST C) I NIE (b JEST E) TO ... (reguła 3)

Z bloku fuzyfikacji

Wyniki

Układy logiki rozmytej

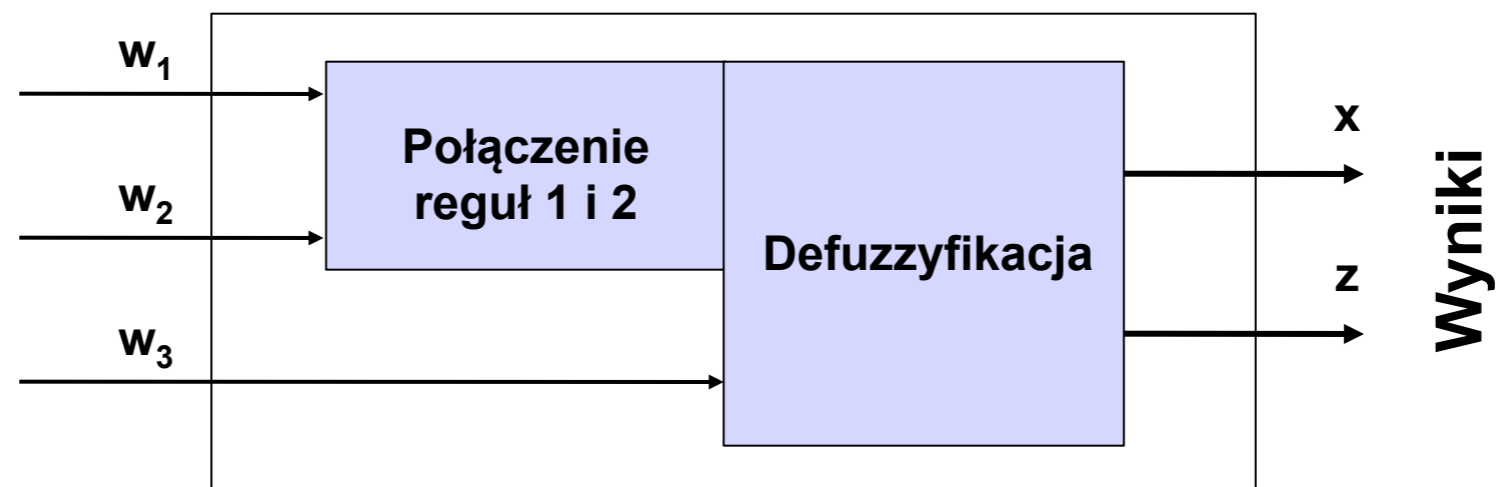
Implementacje sprzętowe: blok defuzyfikacji

JEŚLI (a JEST A) I (b JEST D) TO (x JEST X) (reguła 1)

JEŚLI (a JEST B) LUB (b JEST E) TO (x JEST Y) (reguła 2)

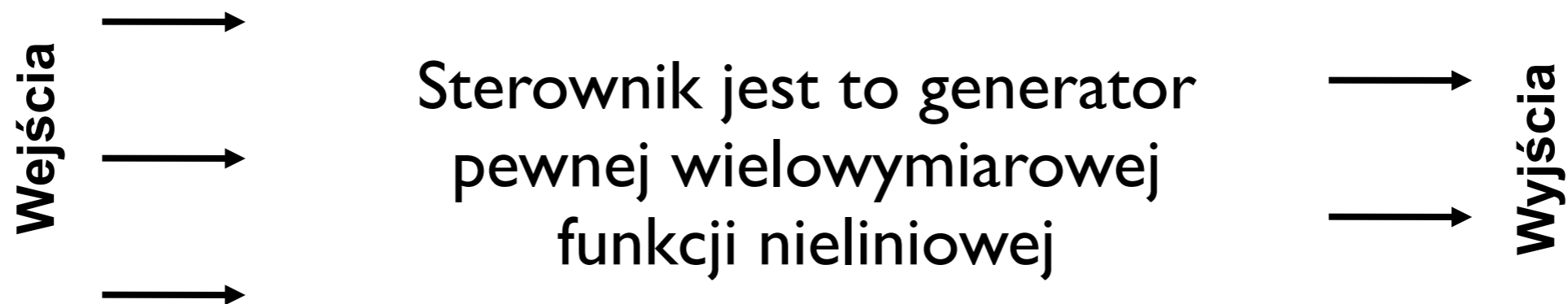
JEŚLI (a JEST C) I NIE (b JEST E) TO (z JEST Z) (reguła 3)

Z bloku wnioskowania

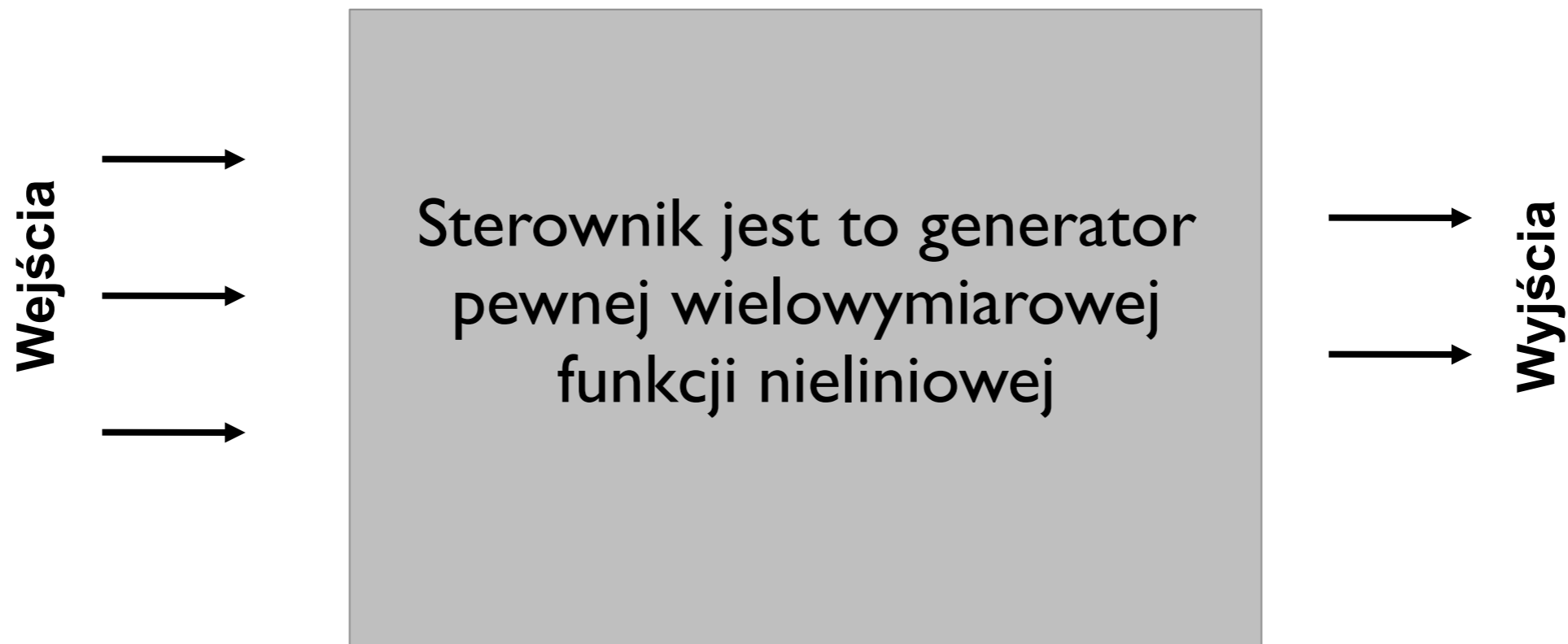
Układy logiki rozmytej

Sterownik jako “czarna skrzynka”

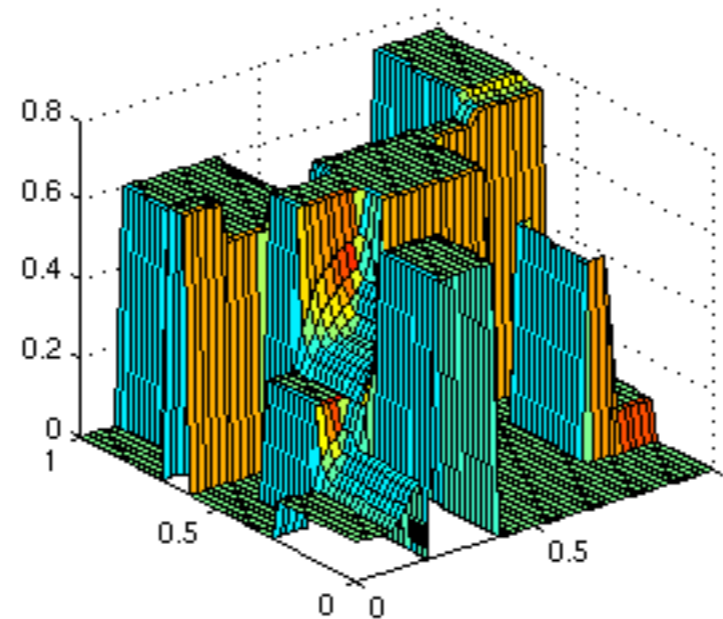
Układy logiki rozmytej

Sterownik jako “czarna skrzynka”

Układy logiki rozmytej

Sterownik jako “czarna skrzynka”

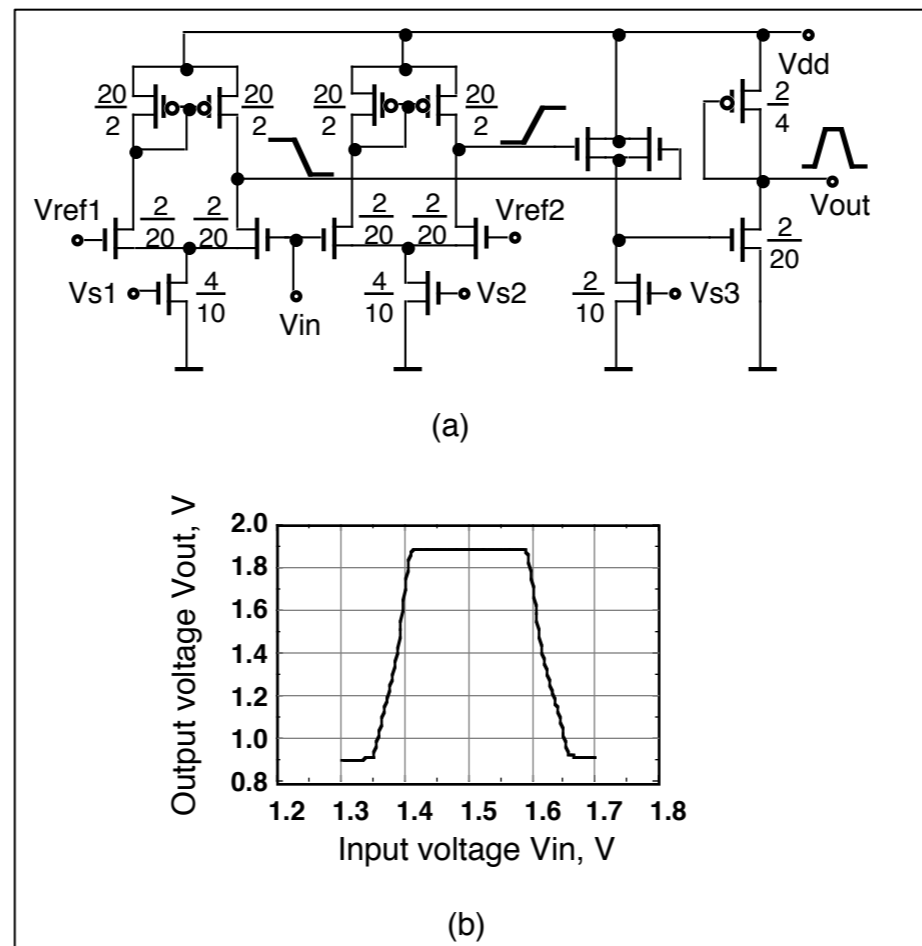

Przykład funkcji - dwie zmienne wejściowe (5 zbiorów rozmytych dla jednej, 4 dla drugiej), jedna zmienna wyjściowa, 6 reguł.

Układy logiki rozmytej

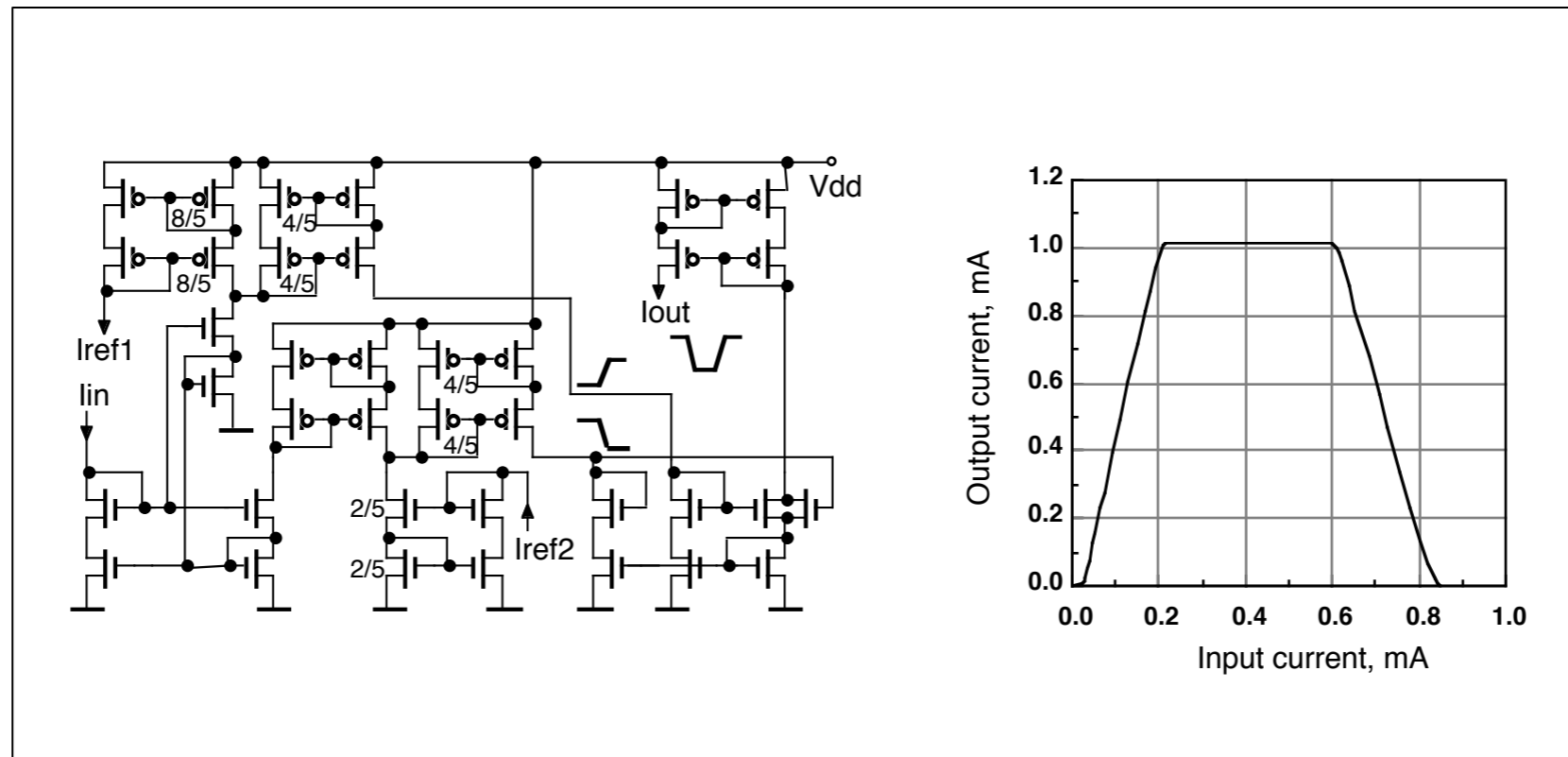
Implementacje analogowe

Przykład układu CMOS generującego trapezoidalną funkcję przynależności

Układy logiki rozmytej

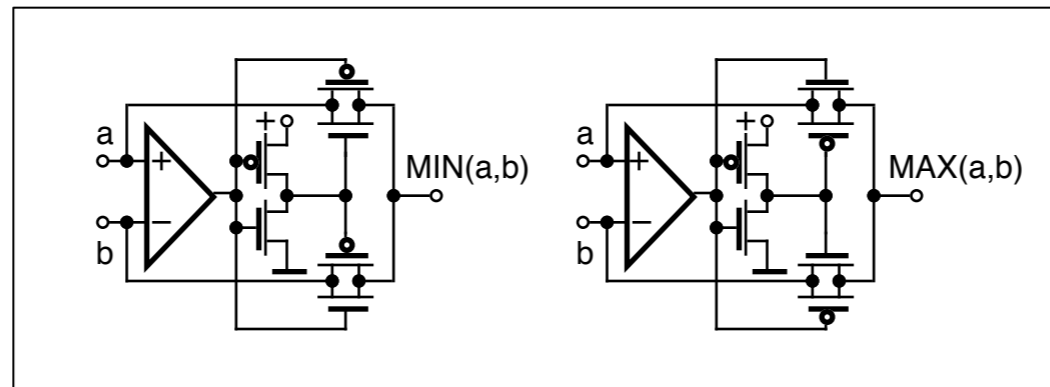
Implementacje analogowe

Przykład układu CMOS generującego trapezoidalną funkcję przynależności (układ pracujący w trybie prądowym)

Układy logiki rozmytej

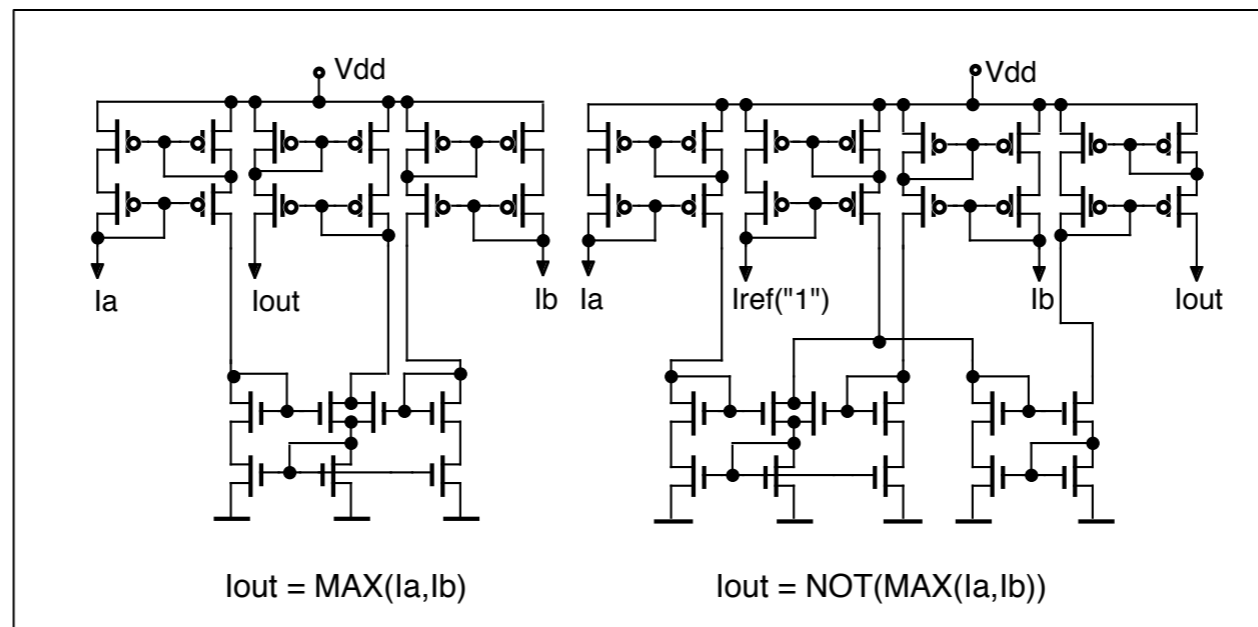
Implementacje analogowe

Przykład układów CMOS realizujących operacje *min* i *max*

Układy logiki rozmytej

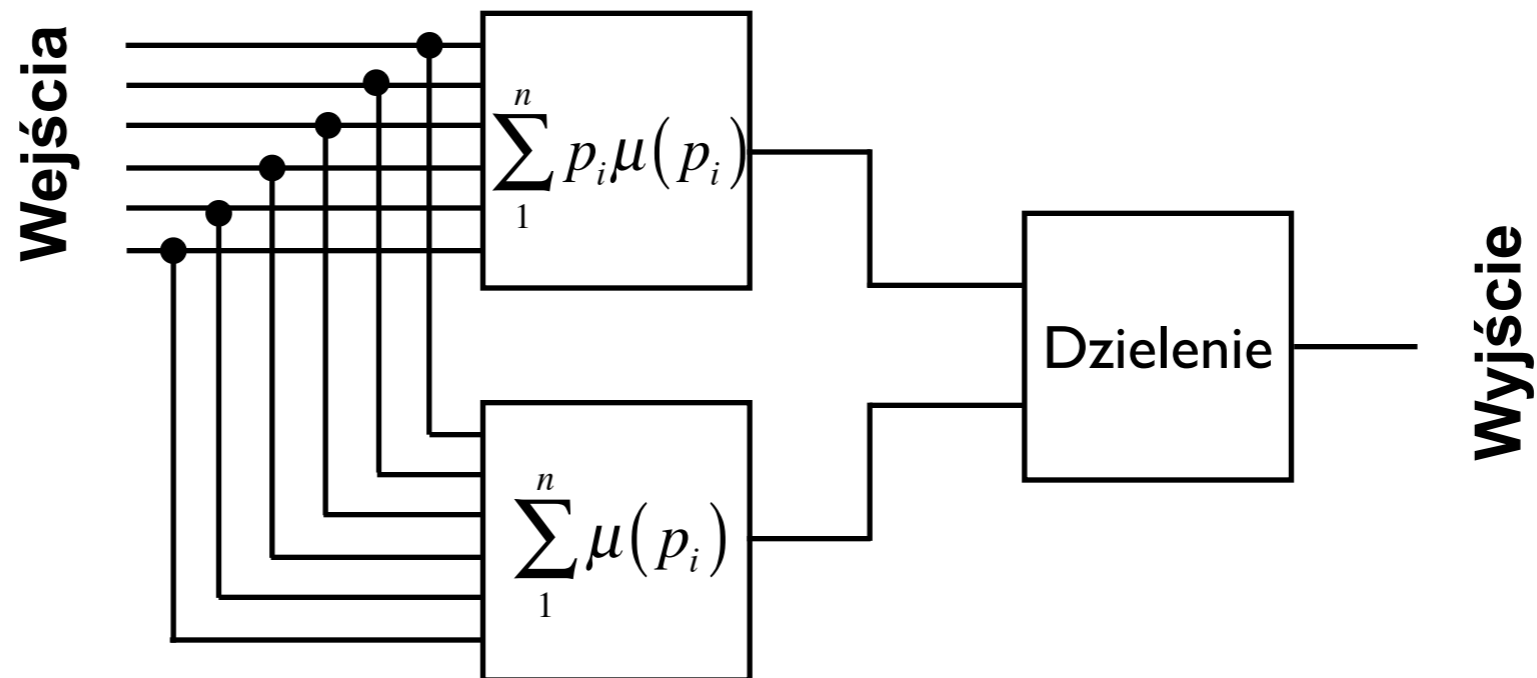
Implementacje analogowe

Przykład układów CMOS realizujących operacje *min* i *max*
(układy pracujące w trybie prądowym)

Układy logiki rozmytej

Implementacje analogowe

Idea układu realizującego defuzyfikację
(całkowanie przybliżone sumowaniem)

Układy logiki rozmytej

Podsumowanie

Układy logiki rozmytej

Podsumowanie

Układy logiki rozmytej pozwalają budować skuteczne algorytmy decyzyjne, klasyfikacji, sterowania bez tradycyjnych modeli matematycznych, a przy wykorzystaniu ludzkiego doświadczenia.

Implementacje mogą wykorzystywać technikę analogową